

JULI 2023

Actualisatie
bouwsteenaanpak 2018

IN 7 STAPPEN NAAR EEN BOUWSTEEN OMGEVINGS- VEILIGHEID

ONTWERP
VEILIGE
OMGEVING

[ONTWERPVEILIGEOMGEVING.NL](https://ontwerpveiligeomgeving.nl)

Inleiding	5
Stappenplan als rode draad	9
Algemene voorbereiding	11
Starten	15
1.1 Voorbereiding	17
1.2 Startsessie	18
1.3 Voorbeeldagenda	19
Thema: Omgevingswet en instrumenten	21
Kennismaken omgevingsveiligheid	31
2.1 Voorbereiding	33
2.2 Kennissessie	35
2.3 Voorbeeldagenda	36
Thema: Risicobronnen en risico-ontvangers	39
Inventariseren	47
3.1 Voorbereiding	49
3.2 Inventarisatiesessie	50
3.3 Voorbeeldagenda	52
Ambitie bepalen	53
4.1 Voorbereiding	55
4.2 Ambitiesessie	57
4.3 Voorbeeldagenda	62
Thema: Risicobeleid	63
Ontwerpen	71
5.1 Voorbereiding	72
5.2 Ontwerpsessie	75
5.3 Voorbeeldagenda	78
Thema: Aandachts- en voorschriftengebieden	79
Bouwsteen	91
6.1 Voorbereiding	93
6.2 Bouwsteensessie	99
6.3 Voorbeeldagenda	100
Afronden	101
7.1 Voorbereiding	102
7.2 Afrondingsasessie	103
7.3 Voorbeeldagenda	104
Begrippenlijst	105

INLEIDING

NIEUWE VERSIE VAN DE BOUWSTEEN

De eerste versie van deze ‘Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid’ is al in 2018 opgesteld. Op basis van nieuwe inzichten uit interviews en workshops is de voorliggende nieuwe versie opgesteld. Onze speciale dank gaat uit naar de vertegenwoordigers van stedenbouwkundige bureaus, gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en provincies die een bijdrage aan dit document hebben willen leveren.

Via een aantal stappen kan een gemeente met betrokken partners op relatief eenvoudige wijze keuzes maken op het gebied van omgevingsveiligheid. Die keuzes belanden in een ‘bouwsteen’. Met het voorliggende document kunnen gemeenten een dergelijke ‘bouwsteen’ omgevingsveiligheid opstellen.

Zo'n bouwsteen kan van pas komen als de gemeente haar omgevingsvisie, (eventueel) programma of omgevingsplan opstelt. Bij het opstellen van zo'n visie of plan is het immers de bedoeling dat vele beleidsvelden geïntegreerd worden en dat belangen en prioritering in samenhang worden afgewogen. Inzicht in (keuzes rond de) omgevingsveiligheid binnen de gemeentegrenzen is dan handig.

En ook na de vaststelling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan is een bouwsteen handig: het geeft je de kans om terug te vallen op beleid als bijvoorbeeld een afwijking van het omgevingsplan wordt aangevraagd.

EXTERNE VEILIGHEID WORDT OMGEVINGS- VEILIGHEID

Waarom een bouwsteen specifiek voor het thema Externe Veiligheid? Het beleid voor Externe Veiligheid onder de Omgevingswet wijzigt. Het huidige beleid resulteert vooral in een technische analyse en afweging van risico's door professionals. Het nieuwe beleid beoogt juist een gesprek op gang te brengen om tot een gezamenlijke risicoafweging te komen door burgers, professionals en bestuurders. Om dit gesprek op gang te brengen, introduceert de Omgevingswet een aantal nieuwe instrumenten voor Externe Veiligheid – aandachtsgebieden en voorschriftengebieden – waarover later meer. Daarnaast verandert met deze beleidsvernieuwing ook de terminologie: Externe Veiligheid wordt Omgevingsveiligheid.

DEFINITIE OMGEVINGS- VEILIGHEID

Het begrip ‘omgevingsveiligheid’ kent geen juridische afbakening. Stakeholders gebruiken ‘omgevingsveiligheid’ op hun eigen manier. In de nota van toelichting van het Besluit kwaliteit Leefomgeving wordt ‘omgevingsveiligheid’ gedefinieerd als: het vernieuwde beleid voor externe veiligheid.

Het handboek Omgevingsveiligheid van het RIVM beschrijft omgevingsveiligheid als: “Bij omgevingsveiligheid gaat het om de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën.”

Daarmee is ‘omgevingsveiligheid’ in de wetgeving voor een belangrijk deel een synoniem voor het begrip ‘externe veiligheid’.

DOELGROEP

Omgevingsveiligheid is best een lastig onderwerp. Deels omdat het vraagt om nogal wat technische kennis (denk aan de groepsrisicoberekeningen). Maar ook omdat het gaat om potentieel hele grote gevaren, terwijl de kans op plaatsvinden ongelofelijk klein is. Dat maakt het thema niet makkelijk te begrijpen en toegankelijk voor personen die minder in het vakgebied zitten.

Het opstellen van een bouwsteen omgevingsveiligheid is vooral interessant voor gemeenten. Daar is deze aanpak primair voor geschreven. Maar het is ook zeker denkbaar dat een provincie gebruik maakt van dezelfde aanpak.

We hebben onze uiterste best gedaan om de aanpak toegankelijk te maken voor iedereen: voor de bestuurder, de planoloog, de projectleider Omgevingswet en de specialist omgevingsveiligheid.

HULP: OMGEVINGSWET EN MODERNISERING OMGEVINGS- VEILIGHEID

De laatste versie van de Omgevingswet, de onderliggende Algemene Maatregelen van Bestuur en de omgevingsregeling vind je op De Omgevingswet - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

Op Home - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl) is allerlei achtergrondinformatie te vinden over de Omgevingswet en over specifieke thema's, waaronder externe veiligheid. Kijk bijvoorbeeld eens op: Hoofdpijnen externe veiligheid in de Omgevingswet - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

STAP VOOR STAP

Met de komst van de Omgevingswet hebben overheden zes kerninstrumenten (omgevingsvisies, programma's en decentrale regels in omgevingsplannen en verordeningen) tot hun beschikking waarmee zij de fysieke leefomgeving veilig en gezond kunnen inrichten. Maar hoe gaat dat in zijn werk? Hoe wordt een specifieke omgevingskwaliteit goed ingebed in een integraal instrument als een omgevingsvisie, programma, omgevingsplan of omgevingsverordening?

Om je hierbij te helpen hebben we specifiek voor het thema omgevingsveiligheid een aanpak ontwikkeld om tot een bouwsteen te komen. In verschillende stappen word je geholpen om op gemeentelijke niveau samen met alle stakeholders een ambitie en strategie te ontwikkelen voor het thema omgevingsveiligheid. Het resultaat daarvan is een bouwsteen voor de integratie van omgevingsveiligheid in de gemeentelijke omgevingsvisie, één of meerdere programma's en het omgevingsplan.

INTEGRAAL OF SECTORAAL

Kenmerkend voor de Omgevingswet is haar integrale karakter. Dat betekent dat verschillende omgevingskwaliteiten, waaronder omgevingsveiligheid, integraal tegen elkaar worden afgewogen. Vanwege die integrale opgave kan de bouwsteen niet alleen maar over omgevingsveiligheid gaan. In de eerste twee stappen (starten en inventariseren) staat ook het integraal beschouwen van de maatschappelijke opgaven van de gemeente op de agenda.

START INTEGRAAL EN VERVOLG SECTORAAL

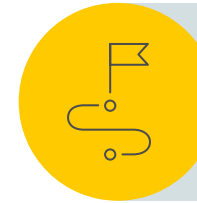
Na een uitleg in de startsessie worden vooral tijdens de inventarisatiesessie de knelpunten en overeenkomsten geïdentificeerd van en tussen opgaven en ambities van verschillende sectoren. Dit document gaat er van uit dat de daaropvolgende sessies (ambitie bepalen, ontwerpen, bouwsteen en afronden) uitsluitend in het teken van omgevingsveiligheid staan. Het is aan de gemeente om hier van af te wijken en de bredere aanpak met meerdere sectoren voort te zetten na de inventarisatiesessie. Het is wel te adviseren om stakeholders, die niet meer rechtstreeks aan het project deelnemen, toch op de hoogte te houden van de vorderingen.

TIP: OMGEVINGSVEILIGHEID LATEN MEEKOPPELEN

De meeste gemeenten kennen voor het thema omgevingsveiligheid geen bestuurlijke ambities. Vaak volgt de ambitie voor omgevingsveiligheid uit de maatschappelijke opgaven die een gemeente prioriteit geeft. Dan is het belangrijk om voor omgevingsveiligheid te zoeken naar prioritaire thema's met een raakvlak. Dat noemen we meekoppelen.

STAPPENPLAN ALS RODE DRAAD

In zes stappen werken we toe naar een bouwsteen omgevingsveiligheid. In de volgende hoofdstukken vind je de praktische tools om invulling te geven aan de stappen.

1.0
STARTEN

2.0
KENNISMAKEN

3.0
INVENTARISEREN

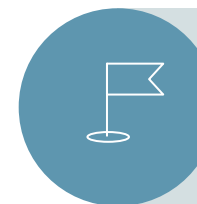
4.0
AMBITIE BEPALEN

5.0
ONTWERPEN

6.0
BOUWSTEEN

7.0
AFRONDEN

ALGEMENE VOORBEREIDING

Er is voldoende aanleiding om een bouwsteentraject te starten. Bijvoorbeeld omdat het bestaande beleid geactualiseerd moet worden of omdat de gemeente wil ontdekken wat nu eigenlijk de uitdagingen voor omgevingsveiligheid zijn. Voordat de eerste stap plaatsvindt moeten wat voorbereiding gedaan zijn.

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN

PROJECTGROEP

Het is belangrijk dat tijdens het bouwsteentraject de juiste personen aanschuiven. Het doel is om voldoende zeggenschap, samenwerkingsmogelijkheden en specialistische kennis aan tafel te hebben. Daarmee kunnen knopen worden doorgemaakt, kan draagvlak worden gecreëerd en een (in eerste instantie) integrale kijk worden gerealiseerd. Een goede rolverdeling zorgt daarbij voor een voorspoedig proces. Zorg daarom voor een projectleider bouwsteentraject, een projectleider Omgevingswet en een projectsecretaris (voor organisatorische taken).

Het advies is om te kiezen voor projectleiders die én affiniteit hebben met omgevingsveiligheid én met ruimtelijke ontwikkeling. Iemand die een brug kan slaan tussen beide sectoren.

Om tot een goede bouwsteen te komen is het belangrijk dat vanuit verschillende sectoren en organisaties een bijdrage wordt geleverd. Om in kaart te brengen welke sectoren en organisaties moeten aansluiten, is het raadzaam een krachtenveldanalyse uitvoeren. Door het speelveld in kaart te brengen, wordt vanzelf helder wie bij het opstellen van een bouwsteen inbreng moet, wil en kan leveren.

ROLVERDELING GEMEENTEN EN OMGEVINGS- DIENSTEN

Veel gemeenten hebben hun werkzaamheden op het gebied van omgevingsveiligheid gemandateerd naar hun omgevingsdienst. Dan gaat het bijvoorbeeld om het verzamelen van data en het aanvullen van het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (straks Register Externe Veiligheid). Het kan ook gaan om het beoordelen van initiatieven die een raakvlak hebben met omgevingsveiligheid. Deze mandatering is bijvoorbeeld een mogelijkheid als de gemeente zelf geen specialisten in huis heeft. In dat geval is het belangrijk dat de omgevingsdienst zeker deelneemt aan het bouwsteentraject.

GEMEENTELIJKE BELEIDSADVISEUR OMGEVINGSVEILIGHEID

Voor een succesvol bouwsteentraject en de implementatie daarvan is het heel wenselijk dat binnen de gemeente een beleidsadviseur het thema 'omgevingsveiligheid' mag en kan invullen. O.a. door de vorming van de omgevingsdiensten is veel kennis op dit onderwerp weggelekt bij de gemeente. Juist voor de strategische en beleidsmatige keuzes rond dit onderwerp is het essentieel dat de gemeente een beleidsadviseur met de (deel)taak 'omgevingsveiligheid' heeft.

TIP: HEEFT U GEDACHT AAN DE VOLGENDE MOGELIJKE DEELNEMERS

VANUIT DE GEMEENTE:

- Projectleider bouwsteentraject
- Projectsecretaris ter ondersteuning
- Projectleider Omgevingswet
- Beleidadviseur omgevingsveiligheid
- Specialist ruimtelijke ontwikkeling
- Eventueel specialisten vanuit andere thema's
- Planjurist

BELEIDSADVISEUR OMGEVINGS-VEILIGHEID VAN DE GEMEENTE

Wat als hij / zij er niet is? Voor het ontwikkelen en monitoren van beleid binnen de gemeente is een beleidsadviseur omgevingsveiligheid zeer wenselijk. Vaak iemand die stevig in zijn/haar schoenen staat, omdat ze de enige in de gemeente is met gevorderde kennis en ervaring. Als deze beleidsmedewerker niet aanwezig is, kan een externe adviseur worden betrokken van de omgevingsdienst of adviesbureau.

ADVISEUR OMGEVINGSVEILIGHEID VANUIT DE OMGEVINGSDIENST

Specialisten van de omgevingsdienst hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende milieusectoren zoals lucht, geluid, bodem, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij de start- en inventarisatiesessie. De omgevingsdienst is ook belangrijk gezien de mandatering die sommige gemeenten hebben geregeld.

ADVISEUR OMGEVINGSVEILIGHEID VANUIT DE VEILIGHEIDSREGIO

Specialisten van de veiligheidsregio hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende veiligheidsdomeinen zoals natuurbranden, overstromingen, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij de start- en inventarisatiesessie. De veiligheidsregio is ook belangrijk gezien de (niet) wettelijke adviesrol.

BELEIDSMEDEWERKER VANUIT DE PROVINCIE

Dit is afhankelijk van ambities vanuit de provincie op het gebied van omgevingsveiligheid. De provincie is belangrijk voor de eenduidigheid en de instructieregels die ze kunnen opstellen. Mogelijk zijn in de omgevingsverordening regels over omgevingsveiligheid opgenomen.

VERTEGENWOORDIGERS VANUIT RISICOBRONNEN

In kleine en middelgrote gemeenten kan een beperkte aantal risicovolle activiteiten (bedrijven, buisleidingen, wegen, spoorroutes) de belangrijkste risicobron zijn. Bijvoorbeeld een spoorlijn die dwars door het dorp loopt of een groter risicovol bedrijf. Het kan dan heel waardevol zijn om dit bedrijf of deze organisatie te betrekken in het traject.

PLANNING

In de verschillende stappen van dit bouwsteentraject is rekening gehouden met de tijd die nodig is voor de voorbereiding en voor de sessies. Het is verstandig om alvast een concept planning te maken die met de stakeholders besproken en aangepast kan worden tijdens de startsessie.

PROJECT-COMMUNICATIE

Niks is zo belangrijk als goede communicatie. Belangrijk is dat de betrokkenen constant op de hoogte worden gehouden van de voortgang, eventuele veranderingen in het proces, resultaten uit de verschillende stappen, eventuele besluitvorming die hieruit volgt en de algemene afspraken die gedurende het traject worden gemaakt. De projectsecretaris speelt hier een belangrijke rol in. Het is raadzaam om van begin af aan afspraken te maken met de betrokkenen over de communicatie. Welke kanalen gebruiken we hiervoor, wie moet wanneer in de communicatie worden meegenomen, waar kunnen vragen worden gesteld en beantwoord en waar worden concepten en aanvullende documenten ontsloten?

TIP: DIGITALE RUIMTE

De communicatie verloopt vaak via mailwisseling. De ervaring leert dat dit soms zorgt voor problemen:

- Men leest/archiveert niet meteen de mail en deze raakt kwijt/vergeten;
- Door intensieve mailwisseling raakt men het overzicht kwijt;
- Sommige mensen worden onterecht niet meegenomen in de mailwisseling.

Het is aan te raden om een digitale ruimte aan te maken waar alle betrokkenen in kunnen. Alle communicatie (afspraken, vraag en antwoord, informatie-uitwisseling, etc.) over het project en bijhorende documenten (presentaties, concepten, etc.) staan verzameld op één plek.

1.0 STARTEN

Deze stap staat in het teken van kennismaking en het stellen van doelen. Er wordt kennisgemaakt met omgevingsveiligheid, met integraliteit, met elkaar, het proces, rolverdeling, eigenaarschap, tussenresultaten en eindproducten.

In deze startsessie is het belangrijk om te bepalen met welk doel de bouwsteen wordt opgesteld. Het doel bepaalt ook in zekere zin met welk detailniveau en met welke stakeholders de verschillende stappen richting een bouwsteen gezet moeten worden.

Verder is het raadzaam om al bij de startsessie afspraken te maken over het eigenaarschap/beheer van de bouwsteen na afloop van het traject. Bij voorkeur neemt de eigenaar/beheerder van de bouwsteen ook deel aan de aanpak. Op die manier kan de betreffende persoon zich al bij de totstandkoming van de bouwsteen positioneren en wordt gestimuleerd tot een praktisch hulpmiddel te komen in plaats van enkel een theoretisch beleidsdocument.

TIP: DOELEN BOUWSTEEN

Het doel van de bouwsteen kan voor iedere gemeente en iedere stakeholder anders zijn. We noemen een aantal voorbeelden:

- Het doel is om voor omgevingsveiligheid de input op te halen die ingebracht kan worden in de omgevingsvisie en het omgevingsplan;
- Het doel is om een goed proces te doorlopen, waarmee de bewustwording over het thema omgevingsveiligheid wordt verhoogd;
- Het doel is om een beleidsdocument op te stellen en bestuurlijk te laten vaststellen, waarmee we keuzes voor de komende jaren kunnen onderbouwen;
- Het doel is om omgevingsveiligheid te confronteren met de prioritaire ambities of belangen van de gemeente.

1.1 VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

Het is verstandig om allereerst de context van dit bouwsteentraject inzichtelijk te krijgen. Inventariseer daarom de voortgang met de voorbereidingen van de gemeente op de Omgevingswet en Modernisering omgevingsveiligheid. Is er bijvoorbeeld al een omgevingsvisie vastgesteld en werkt men aan het omgevingsplan? Welke processen lopen hier momenteel allemaal voor? Dit bepaalt namelijk de context waarin de bouwsteen omgevingsveiligheid wordt ontwikkeld.

Ten tweede is het handig om de deelnemende stakeholders van de benodigde achtergrondinformatie te voorzien. Het kennisniveau en de expertise van de deelnemers zal verschillend zijn. Verzorg tijdens de eerste sessie daarom beknopte presentaties over:

- A De Omgevingswet (doelstelling, verbeteropgaven, instrumenten, besluiten en instructieregels) en hoever de gemeente is met de voorbereidingen.
- B De Modernisering Omgevingsveiligheid (o.a. aandachtsgebieden). Hierbij is ook het gesprek te voeren over de afbakening van het begrip 'omgevingsveiligheid'.

Hou bovenstaande presentaties tijdens deze startsessie beknopt. In deze fase is het belangrijk dat de deelnemers een beeld krijgen van het onderwerp omgevingsveiligheid. Tijdens de tweede sessie (zie stap 2) is er ruimte om dieper op het onderwerp omgevingsveiligheid in te gaan en hier met de deelnemers over in gesprek te gaan. Daarnaast is het goed om hetzelfde vertrekpunt te hebben. Er is dus afstemming nodig over de inrichting van het bouwsteentraject. Denk van tevoren dus goed na over hoe het gesprek gevoerd kan worden over:

- A Het bouwsteentraject, proces(stappen) en planning, tussenresultaten en eindproducten.
- B De rolverdeling en het eigenaarschap binnen het bouwsteentraject.
- C De bestuurlijke betrokkenheid bij en vaststelling van de bouwsteen.

1.2 STARTSESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 3,5 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

DOELSTELLING:

- Kennismaken met de betrokken stakeholders;
- Kennismaken met de Omgevingswet en Modernisering omgevingsveiligheid;
- Informeren over de voortgang van voorbereidingen op de Omgevingswet binnen de gemeente;
- Afstemming over de reikwijdte van het begrip 'omgevingsveiligheid';
- Afstemming over het bouwsteentraject, proces(stappen) en planning, tussenresultaten en eindproducten;
- Afstemming over rolverdeling en eigenaarschap;
- Afstemming over bestuurlijke betrokkenheid en vaststelling.

TIP: BESCHIKBAAR STELLEN VAN PRESENTATIES

De ervaring leert dat informatie over bovengenoemde onderwerpen weer snel wegzakt. Zorg dat de genoemde presentaties in PDF beschikbaar worden gesteld in de gezamenlijke digitale projectruimte (zie hoofdstuk 'Algemene voorbereiding')

1.3

VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: VOORSTELRONDE, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING SESSIE	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
INFORMATIEVE PRESENTATIES (ZIE VOORBEREIDING)	INFORMEREN	60	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET EN SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID
BESPREKING EN AFSTEMMING INRICHTING (ZIE VOORBEREIDING)	AFSTEMMEN	60	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET
VOORBESPREKING INVENTARISATIESESSIE (DATUM VAN PLAATSVINDEN, GEWENSTE AANWEZIGEN, GEWENST RESULTAAT)	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
DOORNEMEN ACTIELIJST, AFLSUITING VERGADERING, RONDSTUREN VERSLAG	AFSLUITEN	30	PROJECTSECRETARIS

BESTUURLIJKE BETROKKENHEID

In het geval van een bedrijf waarbij overtredingen zijn geconstateerd of bij de ontwikkeling van het Basisnet Spoor krijgt de bestuurder zeker een rol bij het thema omgevingsveiligheid. Maar doorgaans staat het thema omgevingsveiligheid niet hoog op de bestuurlijke agenda. Het is verstandig om heel vroeg in het traject de verifiëren in hoeverre er een bestuurlijke opdracht ligt voor een bouwsteentraject. Ook is het verstandig om die bestuurlijke betrokkenheid te organiseren. Dat kan heel licht in de vorm van een rondvraagnotitie, danwel wat steviger door ook een bestuurlijke sessie te beleggen.

THEMA OMGEVINGSWET EN INSTRUMENTEN

OMGEVINGSWET

De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Ook biedt de Omgevingswet gemeenten de mogelijkheid om met overzichtelijkere regels de leefomgeving meer in samenhang in te richten. Het biedt daarnaast ruimte voor lokaal maatwerk en moet leiden tot een betere en snellere besluitvorming.

De Omgevingswet is uitgewerkt in 4 algemene maatregelen van bestuur en een ministeriële regeling.

	OMGEVINGSWET		
	BURGERS EN BEDRIJVEN		OVERHEID
	BESLUIT ACTIVITEITEN LEEROMGEVING (BAL)	BESLUIT BOUWWERKEN LEEROMGEVING (BBL)	BESLUIT KWALITEIT LEEROMGEVING (BKL)
MATERIËLE REGELS			
ALGEMENE EN PROCEDURELE REGELS	OMGEVINGSBESLUIT (OB)		
MATERIËLE REGELS			
ALGEMENE EN PROCEDURELE REGELS	OMGEVINGSREGELING (OR)		

Met betrekking tot omgevingsveiligheid zijn de volgende kaders relevant:

- In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) zijn instructieregels opgenomen in relatie tot omgevingsveiligheid. Instructieregels gelden voor gemeenten (en provincies) en zij dienen deze regels in acht te nemen bij bijvoorbeeld de vaststelling van een omgevingsplan. In bijlage VI is het onderscheid in kwetsbaarheid van gebouwen en locaties opgenomen. In bijlage VII zijn voor diverse risicovolle activiteiten het plaatsgebonden risico en aandachtsgebieden beschreven.
- In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn algemene regels opgenomen in relatie tot omgevingsveiligheid. In het Bal is per type activiteit geregeld waaraan voldaan moet worden. Deze regels richten zich op de initiatiefnemers die een melding doen of een vergunning aanvragen. In het Bal zijn de activiteiten omschreven met een extern veiligheidsrisico.
- In het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (Bbl) zijn algemene regels opgenomen in relatie tot omgevingsveiligheid. In het Bbl zijn aanvullende bouwkundige maatregelen beschreven voor nieuwbouw van gebouwen binnen een brandvoorschriftengebied of explosievoorschriftengebied.

INSTRUMENTEN

De Omgevingswet heeft 6 kerninstrumenten voor het gebruiken en beschermen van de leefomgeving. Met deze instrumenten kan de overheid beleid schrijven en uitvoeren. Daarnaast kunnen overheden met deze instrumenten regels stellen aan activiteiten en de uitvoering van projecten. De 6 kerninstrumenten zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit. In deze paragraaf wordt ingegaan op de relatie tussen het thema omgevingsveiligheid en de omgevingsvisie, het programma en het omgevingsplan.

OMGEVINGSVISIE

De omgevingsvisie is voor het Rijk, de provincie en gemeenten een verplicht kerninstrument uit de Omgevingswet. De omgevingsvisie is een integrale langetermijnvisie voor de hele fysieke leefomgeving en het gemeenlijk grondgebied.

ARTIKEL 3.2 (INHOUD OMGEVINGSVISIE) OMGEVINGSWET

Een omgevingsvisie bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid:

- A Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
- B De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
- C De hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

De omgevingsvisie is vormvrij. Dit betekent dat de gemeente afhankelijk van haar ambities, tijdhorizon en thematiek op een eigen wijze inhoud kan geven aan de visie. De minimale vereisten aan de (gemeentelijke) omgevingsvisie zijn opgenomen in artikel 3.2 van de Omgevingswet.

De Omgevingswet heeft als doel: het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Het thema omgevingsveiligheid één van de onderdelen van de veilige fysieke leefomgeving. Daarmee is het logisch dat in de omgevingsvisie aandacht wordt gegeven aan dit thema.

OMGEVINGSPROGRAMMA

In het omgevingsprogramma wordt het te voeren beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving (art. 3.5 onder a Omgevingswet) uitgewerkt. Ook bevat het programma maatregelen. Deze kunnen als doel hebben het voldoen aan een of meer omgevingswaarden, of het bereiken van een of meer doelstellingen voor de fysieke leefomgeving (art. 3.5 onder b Omgevingswet).

ARTIKEL 3.5 (INHOUD PROGRAMMA) OMGEVINGSWET

Een programma bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving:

- A Een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan,
- B Maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

O.a. het college van burgemeester en wethouders is bevoegd om een programma vast te stellen. Afhankelijk van de ambities kan gekozen worden voor het opstellen van een programma omgevingsveiligheid. Dan gaat het om een programma op basis van de onverplichte en vormvrije programmavorm.

OMGEVINGSPLAN

Het omgevingsplan bevat de gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft elke gemeente één omgevingsplan voor haar grondgebied.

ARTIKEL 2.4 (OMGEVINGSPLAN) OMGEVINGSWET

De gemeenteraad stelt voor het gehele grondgebied van de gemeente één omgevingsplan vast waarin regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen.

Het omgevingsplan vervangt diverse bestaande plannen, zoals het bestemmingsplan, beheersverordening en andere ruimtelijke verordeningen. In het omgevingsplan moeten verschillende aspecten worden opgenomen met betrekking tot het toedelen van functies aan locaties en het stellen van regels

In tegenstelling tot de omgevingsvisie en het programma bevatten de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving (hoofdstuk 5) instructieregels voor het opstellen van het omgevingsplan. Voor het thema omgevingsveiligheid zijn de instructieregels opgenomen in paragraaf § 5.1.2 (Waarborgen van de veiligheid) van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

OMGEVINGSPLAN

Gemeenten moeten in hun omgevingsplan regels opnemen over externe veiligheid. Dat geldt onder meer als zij in de buurt van een risicobron nieuwe gebouwen toestaan. Of als de gemeente nieuwe risicobronnen op haar grondgebied wil toestaan.

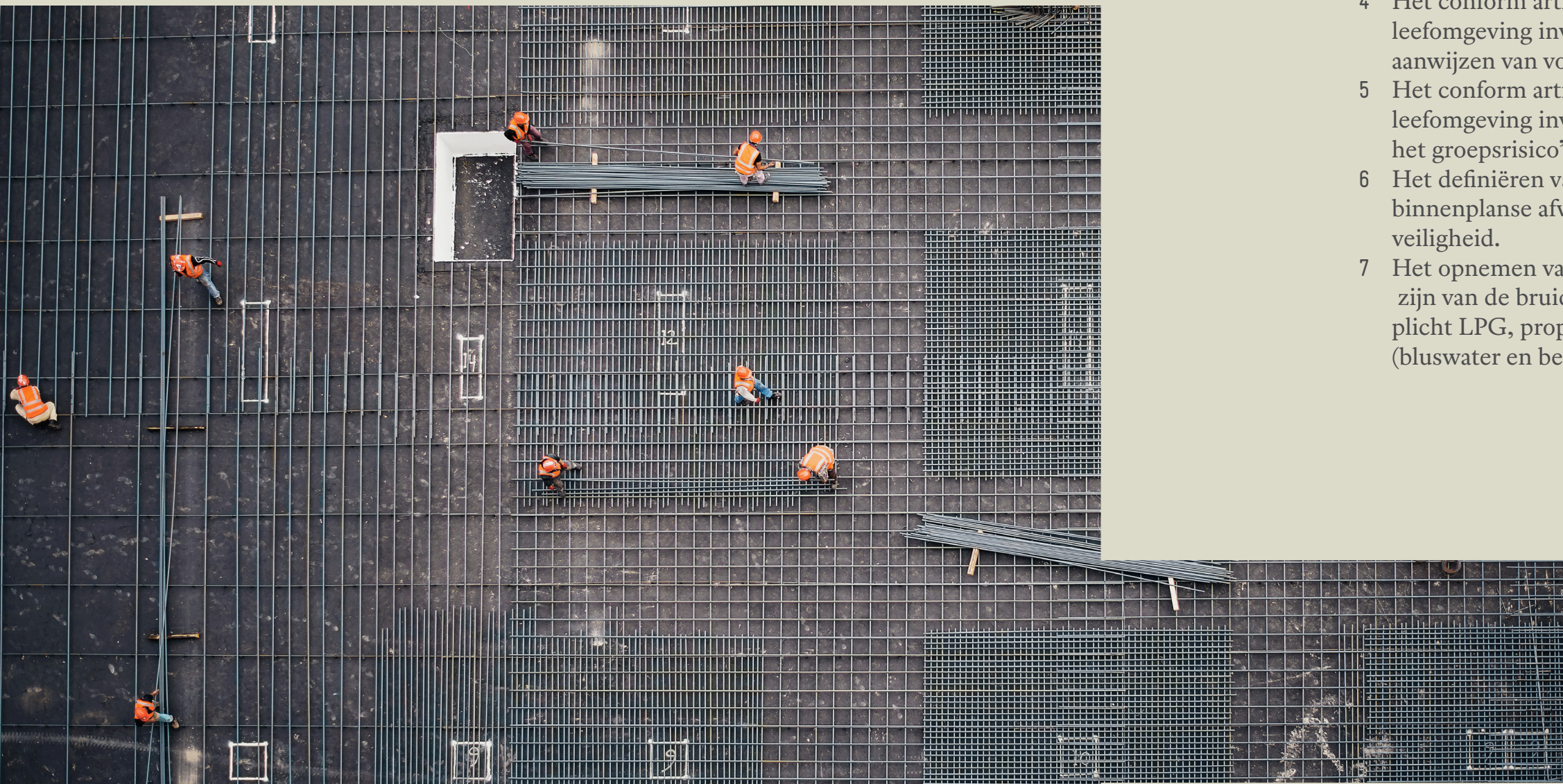
WAT HOEFT NIET?

Eerder gemaakte afwegingen over het risico (groepsrisico) in bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen hoeven in het omgevingsplan niet opnieuw te worden gemaakt. Dit volgt uit artikel 5.15a (eerbiedigende werking) uit het Bkl.

WAT MOET WEL?

De gemeente moet – als het gaat om het thema omgevingsveiligheid de volgende zaken regelen in het omgevingsplan:

- 1 Het toedelen van functies aan bestaande of nieuwe locaties voor risicovolle Milieubelastende Activiteiten.
- 2 Het toedelen van functies aan bestaande of nieuwe locaties voor Zeer kwetsbare gebouwen.
- 3 Het opnemen van ‘veiligheidsregels’ voor en rondom risicovolle Milieubelastende Activiteiten, bijvoorbeeld in het kader van de plaatsgebonden risico en het groepsrisico.
- 4 Het conform artikel 5.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving invulling geven aan het al dan niet aanwijzen van voorschriftengebieden.
- 5 Het conform artikel 5.15 van het Besluit kwaliteit leefomgeving invulling geven aan de ‘verantwoording van het groepsrisico’ voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- 6 Het definiëren van de (beoordelings)regels voor een binnenplanse afwijking op grond van het thema externe veiligheid.
- 7 Het opnemen van omgevingsveiligheidsthema’s die onderdeel zijn van de bruidsschat. Denk aan de thema’s: vergunningsplicht LPG, propaan en brandbestrijdingsvoorzieningen (bluswater en bereikbaarheid).

2.0

KENNISMAKEN

OMGEVINGS- VEILIGHEID

Deze stap staat in het teken van kennismaken met het onderwerp omgevingsveiligheid en bijbehorende begrippen. Er wordt kennisgemaakt met de belangrijkste begrippen binnen het thema omgevingsveiligheid. Zo spreekt iedereen voor het vervolg van het traject dezelfde taal.

In deze tweede sessie is het belangrijk om alle deelnemers zo veel als mogelijk op hetzelfde basisniveau te krijgen wat betreft het onderwerp omgevingsveiligheid. Dit is nodig omdat omgevingsveiligheid een onderwerp is dat zonder goede toelichting vaak lastig te begrijpen is. Voor het vervolg van het traject is het belangrijk dat alle deelnemers écht weten wat omgevingsveiligheid inhoudt, zodat alle deelnemers kunnen bijdragen aan inhoudelijke discussies.

Het is belangrijk om ruim voor de startsessie is gepland na te denken over op welk moment deze kennissessie georganiseerd moet worden. In dit handboek zijn de startsessie en de tweede sessie bewust uit elkaar gehaald. Tijdens de startsessie wordt het thema omgevingsveiligheid geïntroduceerd, waarna er tijdens de inhoudelijke vervolgsessie tijd is om alle deelnemers verder mee te nemen in het thema omgevingsveiligheid. Zo hebben alle deelnemers na de tweede sessie tot op zekere hoogte dezelfde basiskennis en is het gedurende het verdere traject gemakkelijker communiceren en discussiëren.

Het is echter ook mogelijk om de startsessie en deze tweede inhoudelijke sessie te combineren binnen een dag.

TIP: KENNISMAKEN MET DE VAKTERMEN

Binnen het thema omgevingsveiligheid worden allerlei vaktermen gebruikt. De volgende begrippen vind je terug in de wet- en regelgeving:

- Plaatsgebonden risico
- Groepsrisico
- Aandachtsgebieden
- Voorschriftengebieden
- Zeer kwetsbare gebouwen
- Kwetsbare gebouwen en locaties
- Beperkte kwetsbare gebouwen en locaties

Maar misschien kom je ook nog de termen tegen als: invloedsgebied, 100% letaalgebied en 1% letaalgebied. En dan ook nog de afkortingen voor de nieuwe besluiten onder de Omgevingswet: Bal, Bkl, Bbl en OB.

Alle begrippen worden in dit document toegelicht. Maar goed om te weten van elkaar of iedereen een beetje thuis is in de begrippen.

2.1

VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN

BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK 'ALGEMENE VOORBEREIDING'. AFHANKELIJK VAN DE DEELNEMERS KAN HET NODIG ZIJN OM VOOR HET KENNISMAKEN MET HET THEMA OMGEVINGSVEILIGHEID EEN EXTERNE IN TE SCHAKELN.

Deze tweede sessie is bedoeld om de deelnemende stakeholders van de benodigde achtergrondinformatie te voorzien, zodat alle deelnemers gedurende het traject dezelfde taal spreken. Het kennisniveau en de expertise van de deelnemers zal verschillend zijn. In de startsessie is al kort ingegaan op het thema externe veiligheid. Aan de hand van presentaties, spelvormen en discussies kan in deze tweede sessie dieper worden ingegaan op omgevingsveiligheid.

- A** Verzorg tijdens deze sessie presentaties over omgevingsveiligheid, waarin in ieder geval de volgende begrippen en onderwerpen worden behandeld: Aandachts-gebieden, voorschriftengebieden, risicobronnen, beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare objecten en locaties
- B** Doorgaans zijn mensen heel slecht in het inschatten van kansen en risico's. Ga om die reden in deze sessie aan de slag met begrippen als kansen, effecten, risico's en risicodenken. Gebruik hierbij onder andere spelvormen om visueel te maken wat kansen en effecten zijn.
- C** Faciliteer gedurende de presentaties en spelvormen het gesprek tussen de deelnemers, zodat er aan het eind van de sessie een gelijk beeld is ontstaan over omgevingsveiligheid.

KANS, EFFECT, OF RISICO

In Nederland hanteren we een risicobeleid voor het beheersen van omgevingsveiligheidsrisico's. Dat betekent in ieder geval dat we geen 100% veiligheid kunnen garanderen voor de burgers tegen dit veiligheidsrisico. Het risico op een onveilige situatie bestaat altijd uit enerzijds de kans van optreden van een ongeval en anderzijds uit het effect dat het ongeval kan hebben op de omwonenden. Als de kans en/of het effect maar voldoende klein zijn, kunnen we het risico als maatschappij accepteren.

Er zijn verschillende routes om te komen tot een afweging over de aanvaardbaarheid van omgevingsveiligheidsrisico's. Kort door de bocht onderscheiden we de volgende opties:

- **KANS:** bij een voldoende kleine kans vinden we de mogelijkheid van een groot aantal (dodelijke) slachtoffers acceptabel;
- **EFFECT:** bij een beperkt aantal potentiële slachtoffers vinden we deze situatie acceptabel;
- **RISICO:** bij de combinatie van een kans op een aantal slachtoffers vinden we de situatie acceptabel.

In 'Thema: risicobeleid' op pagina 63 gaan we nader in op bovengenoemde invalshoeken.

TIP: BESCHIKBAAR STELLEN VAN LEESWERK EN PRESENTATIES

De ervaring leert dat informatie over bovengenoemde onderwerpen snel wegzakt. Zorg dat de presentaties die tijdens de startsessie zijn gegeven en aanvullend leesmateriaal beschikbaar worden gesteld, zodat deelnemers goed voorbereid zijn voor de tweede sessie.

2.2 KENNISSESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 4 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK ‘ALGEMENE VOORBEREIDING’. AFHANKELIJK VAN DE DEELNEMERS KAN HET NODIG ZIJN OM VOOR HET KENNISMAKEN MET HET THEMA OMGEVINGSVEILIGHEID EEN EXTERNE IN TE SCHAKELN.

DOELSTELLING:

- Nader kennismaken met de betrokken stakeholders;
- Nader kennismaken met omgevingsveiligheid, en bijbehorende begrippen en onderwerpen (zie voorbereiding);
- Betrokken stakeholders zitten na de tweede sessie allemaal op hetzelfde basisniveau wat betreft de inhoudelijke kennis over omgevingsveiligheid en bijbehorende begrippen en onderwerpen.

2.3 VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: ONTVANGST, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING SESSIE	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
TERUGBLIK EN REFLECTEREN OP WAT IS BLIJVEN HANGEN UIT DE PRESENTATIES OVER OMGEVINGSVEILIGHEID TIJDENS DE STARTSESSIE (EN HET EVENTUELE LEESWERK DAT WAS SAMENGESTELD TER VOORBEREIDING OP DEZE TWEEDE SESSIE).	REFLECTEREN	30	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET EN SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID
EERSTE VERDIEPENDE PRESENTATIE OVER OMGEVINGSVEILIGHEID EN GENOEMDE BEGRIPPEN (ZIE VOORBEREIDING)	INFORMEREN	60	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET EN SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID
TWEEDE VERDIEPENDE PRESENTATIE MET BIJBEHORENDE SPELVORMEN OVER OMGEVINGSVEILIGHEID EN GENOEMDE BEGRIPPEN (ZIE VOORBEREIDING).	INFORMEREN	60	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT EN SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID
BESPREKEN VAN ALLE OPGEDANE KENNIS. DEELNEMERS KUNNEN HIEROVER EVENTUEEL KORT IETS PRESENTEREN	AFSLUITEN	30	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET EN SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID
TERUGBLIKKEN OP DE DAG, TOETSEN OF IEDEREEN DEZELFDE TAAL SPREEKT, AFSLUITING VERGADERING EN RONDSTUREN VERSLAG	REFLECTEREN EN AFSLUITEN	30	PROJECTLEIDER OMGEVINGSWET, SPECIALIST OMGEVINGSVEILIGHEID EN PROJECTSECRETARIS

In deze inhoudelijke sessie wordt in een halve dag het thema omgevingsveiligheid behandeld, zodat alle deelnemers na afloop van de sessie hetzelfde basisniveau hebben. Om die reden is het noodzakelijk om een aantal keuzes te maken, in wat wel en wat geen onderdeel is van dat basisniveau. In deze paragraaf is beknopt beschreven wat in ieder geval onderdeel moet zijn van dat basisniveau, en wat dus terug moet komen in de inhoudelijke sessie.

Twee belangrijke begrippen, het plaatsgebonden risico en het groepsrisico zijn op pagina 51 beknopt toegelicht, en zijn in ieder geval belangrijk om te behandelen in de sessie.

Dat geldt ook voor de begrippen aandachtsgebieden, voorschriftengebieden, kans, effect en risico. Deze begrippen en onderwerpen zijn op de volgende pagina’s toegelicht.

TIP: BEGRIPPENLIJST EN THEMAPAGINA'S

In de begrippenlijst en themapagina's van dit handboek zijn veel van de genoemde onderwerpen en begrippen uit deze stap toegelicht. Voor een uitgebreide toelichting zijn de begrippenlijst en themapagina's dus te raadplegen.

TIP: WERKVORMEN KANS, EFFECT EN RISICO

Om met de deelnemers meer gevoel te krijgen bij begrippen als kans, effect en risico is het zinvol om deze begrippen levend te maken. Hiervoor kunnen voorbeelden gebruikt worden zoals het winnen van de loterij, dodelijk slachtoffer worden van een luchtvaartongeval en om dodelijk slachtoffer te worden van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Tip: besteed eerst aandacht aan de kans en daarna pas aan de effecten. Wanneer effecten eerst worden benoemd is het mogelijk dat de ander niet eens meer hoort hoe klein de kans eigenlijk is.

Om met elkaar gevoel te krijgen bij kansen kun je bijvoorbeeld:

- Laat alle deelnemers een x aantal dobbelstenen gooien. Het doel is om 5 keer achter elkaar of tegelijk een 6 te gooien. Samen kun je berekenen wat de kans is dat dit lukt. De 6 staat in dit geval voor het tegelijk falen van beveiligingen, waardoor een groot ongeval plaatsvindt.
- Neem een bak met 1000 knikkers/balletjes/ etc. waarvan er 1 rood is en de overige 999 wit zijn. Laat alle deelnemers 1 poging doen om het rode balletje er uit te halen. Samen kun je berekenen wat de kans is om die ene rode bal te pakken. De rode bal staat voor het ontstaan van een ongeval.

Een spelvorm om met de deelnemers na te denken over kansen, effecten en risico's is bijvoorbeeld ook door gebruik te maken van het Regionaal Risicoprofiel van de verschillende veiligheidsregio's. In dit risicoprofiel zijn allerlei type risico's door professionals gescoord op de kans en op de impact (ook wel effecten). Door dit de deelnemers in groepjes te laten doen tijdens de sessie, gaan ze actief aan de slag met het denken over risico's, waardoor termen als kans, effect en risico tot leven komen en beter blijven hangen.

THEMA RISICOBRONNEN EN RISICO- ONTVANGERS

Externe veiligheid gaat altijd over afwegingen tussen de combinatie van een risicobron en een risico-ontvanger. De risicobron veroorzaakt een veiligheidsrisico's buiten de inrichtingsgrens. De risico-ontvanger ligt op een bepaalde afstand van de risicobron, maar binnen de zone waarin een ongeval met gevaarlijke stoffen bij een risicobron nog impact kan hebben. In deze 'paragraaf' wordt uitgelegd welke risicobronnen en risico-ontvangers er zijn.

RISICOBRONNEN

Risicobronnen zijn bedrijfsmatige activiteiten zoals productie, opslag, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen die externe veiligheidsrisico's opleveren. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) – bijlage VII zijn risicovolle activiteiten opgesomd. De veiligheid van deze activiteiten is gereguleerd via een vergunning, regeling of Europese regelgeving. Zo moeten bijvoorbeeld de installaties die bij de activiteit horen aan bepaalde eisen voldoen en moeten transportmiddelen veilig zijn. Het doel van deze eisen is een veilige bedrijfsvoering en het voorkomen en/of beperken van ongevallen en mogelijke gevolgen binnen en buiten de activiteit.

Het gaat om de volgende soorten activiteiten:

- Activiteiten met gevaarlijke stoffen bij bedrijven;
- Het vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor;
- Buisleidingen met gevaarlijke stoffen;
- Windturbines / luchthavens.

ACTIVITEITEN MET GEVAARLIJKE STOFFEN BIJ BEDRIJVEN

Veel productie- en transportbedrijven in Nederland maken gebruik van gevaarlijke stoffen als grondstof, brandstof, schoonmaakmiddel, koelmiddel of ondersteunend in het productieproces. En dan zijn er nog bedrijven die eindproducten maken die geclassificeerd zijn als gevaarlijke stof.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn de categorieën milieubelastende activiteiten beschreven. Een deel van de milieubelastende activiteiten veroorzaakt een extern veiligheidsrisico. Denk bijvoorbeeld aan de volgende categorieën:

- Seveso-inrichting (voorheen Brzo-inrichting)
- Koelinstallatie met kooldioxide, koolwaterstoffen of ammoniak
- Tanken en opslaan van LPG
- Opslaan van propaan of propeen in opslagtanks
- Opslag van gevaarlijke stoffen in verpakking
- Opslagtank voor gassen
- Behandelen, regelen en meten van aardgas

VERVOER VAN GEVAARLIJKE STOFFEN OVER WEG, WATER EN SPOOR

Het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nederland heeft voor het grootste deel te maken met het vervoer van en naar de belangrijkste havens en chemische clusters in binnen- en buitenland. Daarnaast vind er vervoer plaats voor bijvoorbeeld de bevoorrading van het lokale tankstation.

Een belangrijk deel van het vervoer van gevaarlijke stoffen vindt plaats via het Basisnet. Het Basisnet is een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het bestaat uit de (snel)wegen, vaarwegen en spoorwegen die van belang zijn voor vervoer van gevaarlijke stoffen. Een klein deel van het vervoer van gevaarlijke stoffen vindt plaats via provinciale en gemeentelijke wegen.

BUISLEIDINGEN MET GEVAARLIJKE STOFFEN

Ook onder de grond vindt transport van gevaarlijke stoffen plaats. Meest bekend is het transport van aardgas via hogedruk aardgasleidingen. Maar ook brandstoffen en andere chemicaliën worden door Nederland vervoerd. De relevante buisleidingen zijn aangewezen in het Bal.

WINDTURBINES

Externe veiligheid speelt ook bij windturbines een rol. Personen buiten de inrichting van een windturbine lopen namelijk het risico dat een ongeval met een windturbine ook hen treft. Denk hierbij aan een ongeval door: ijsafwerping, een mastbreuk en het afbreken van een turbineblad of de gondel. De relevante windturbines zijn aangewezen in het Bal.

VLIEGVERKEER / LUCHTHAVENS

In het Bkl (bijlage VIII tot en met X) staan ook instructieregels voor de volgende risicobronnen:

- Opslaan, bewerken en herverpakken van vuurwerk;
- Opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor civiel gebruik,
- Exploiteren van een IPPC-installatie voor het maken van explosieven,
- Opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor militair gebruik.

RISICO-ONTVANGER

Het Bkl maakt onderscheid tussen verschillende gebouwen en locaties naarmate zij kwetsbaarder zijn bij een ongeval (art. 5.3 Bkl). Onderscheid wordt gemaakt tussen de volgende categorieën:

- Zeer kwetsbare gebouwen;
- Kwetsbare gebouwen en locaties;
- Beperkt kwetsbare gebouwen en locaties.

In het Bkl (bijlage VI) staat opgesomd welke gebouwen en locaties onder genoemde categorieën vallen. De kwetsbaarheid van gebouwen of locaties is afhankelijk van de volgende criteria: het aantal personen dat gelijktijdig aanwezig is, de aanwezigheidsduur van personen en in hoeverre personen zichzelf in veiligheid kunnen brengen bij een incident.

ZEER KWETSBARE GEBOUWEN

Een gebouw is ‘zeer kwetsbaar’ als er verminderd zelfredzame personen verblijven, dat wil zeggen mensen die zichzelf niet op tijd in veiligheid kunnen brengen. Het gaat bijvoorbeeld om ziekenhuizen, verpleeghuizen, basisscholen, dagverblijven voor mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking, kinderopvang en gevangenissen.

KWETSBARE GEBOUWEN EN LOCATIES

Kwetsbare gebouwen zijn gebouwen met een woonfunctie en bestemd voor nachtverblijf (voor zover het niet gaat om een beperkt kwetsbaar of een zeer kwetsbaar gebouw). Gebouwen en locaties zijn ook kwetsbaar als er veel personen een groot deel van de dag aanwezig zijn. Een voorbeeld van een kwetsbare locatie is een locatie voor evenementen in de open lucht voor ten minste 5.000 personen.

BEPERKT KWETSBARE GEBOUWEN EN LOCATIES

De overige gebouwen en locaties zijn beperkt kwetsbaar. Voorbeelden zijn verspreid liggende woningen in het buitengebied en locaties voor recreatief nachtverblijf voor ten hoogste 50 personen.

3.0

INVENTARISEREN

Deze stap staat in het teken van een onderzoek naar feiten. Die feiten dienen als basis voor de volgende sessie. Centraal staan inventariseren, registreren en bespreken: ruimtelijke ontwikkelingen, raakvlakken met omgevingsveiligheid en andere thema's, belemmeringen en kansen.

In deze stap moet een gezamenlijk beeld ontstaan over de (al aanwezige) omgevingsveiligheidsrisico's en de ambities van de gemeente als het gaat om de inrichting van de fysieke leefomgeving. Met deze gegevens kan een confrontatie plaatsvinden van belangen. Het is vaak een stap die de deelnemers veel inzicht geeft over de uitdaging voor het thema omgevingsveiligheid.

3.1 VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
‘ALGEMENE VOORBEREIDING’

Voorafgaand aan het overleg is het handig de volgende informatie te verzamelen:

DE SITUATIE MET OMGEVINGSVEILIGHEID IN DE GEMEENTE

Specialisten omgevingsveiligheid van de gemeente (omgevingsdienst wanneer sprake is van mandatering) brengen in kaart welke aspecten van omgevingsveiligheid aan de orde zijn. De kaart bevat de activiteiten (risicobronnen) met (complexe) omgevingsveiligheidsrisico’s¹ met hun PR 10-6 contouren en aandachtsgebieden. Ook wordt aandacht besteed aan gebieden waar nu al ruimte bestemd is voor nieuwe risicovolle activiteiten gevestigd kunnen worden (bijvoorbeeld op een bedrijventerrein). De specialisten maken een presentatie waarmee de situatie gepresenteerd kan worden.

DE STRUCTUURVISIE OF OMGEVINGSVISIE (INDIEN AL VASTGESTELD) VOOR RUIMTELIJKE ONTWIKKELING (RO)²

Specialisten ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente brengen de belangrijkste toekomstige geplande en geprojecteerde ruimtelijke ontwikkelingen voor de gemeente in kaart. Hiervoor kan de structuurvisie of (indien al vastgesteld) de omgevingsvisie worden geraadpleegd. Bij voorkeur wordt ook in beeld gebracht waar zeer kwetsbare gebouwen gerealiseerd of geprojecteerd zijn. De specialisten maken een presentatie waarmee de ontwikkelingen gepresenteerd kunnen worden.

¹ Activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico’s zoals genoemd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL), zie bijlage VII van het BKL.

² Als er geen visie aanwezig is dan een beeld schepen van de noodzakelijke en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente.

Geprojecteerde Bestemmingen

Bij het beoordelen van het thema omgevingsveiligheid moet rekening gehouden worden met de aanwezige en bestemde functies. Dat betekent dat de beoordeling van de milieugevolgen van een nieuwe ontwikkeling niet alleen beperkt moet worden tot de gerealiseerde bestemmingen, maar ook bestemmingen die geprojecteerd zijn (toegestaan, maar nog niet gerealiseerd). Geprojecteerde (zeer) kwetsbare bestemmingen moeten ook beschermd worden.

TIP: INVESTEER IN GOED KAART-MATERIAAL

Voor het vervolg van het project is het essentieel dat goed kaartmateriaal beschikbaar is. Gemeente, omgevingsdienst en veiligheidsregio moeten van tevoren goed – maar vooral tijdig – met elkaar afstemmen wie deze (digitale) kaarten gaat maken. Gevraagd wordt om de volgende kaarten op A0, A1 of A2:

- Een kaart van de gemeente, onderverdeeld in gebieden (afhankelijk van de gekozen route) met de weergave van de geprojecteerde RO-ontwikkelingen.
- Een kaart met de weergave van (bestaande en geprojecteerde) risicobronnen met hun PR 10-6 contouren en aandachtsgebieden.
- Een kaart die de bovenstaande kaarten combineert. Daarmee is snel te zien waar er knelpunten kunnen ontstaan tussen ruimtelijke ontwikkelingen en omgevingsveiligheid.

3.2 INVENTARISATIE- SESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 4 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
‘ALGEMENE VOORBEREIDING’.

DOELSTELLING:

- Inventariseren huidige situatie met omgevingsveiligheid: risicobronnen, veiligheidsafstanden en risico-ontvangers;
- Inventariseren geplande ruimtelijke ontwikkelingen en knelpunten met omgevingsveiligheid;
- Analyse / beeld van de uitdagingen, knelpunten

TIP: HULP
VRAGEN BIJ DE
CONFRONTATIE

Wanneer alle risicobronnen voor omgevingsveiligheid en alle geplande en wenselijke ruimtelijke ontwikkelingen in beeld zijn, wordt het tijd om de ‘confrontatie’ aan te gaan. De volgende vragen kunnen behulpzaam zijn:

- 1 Bij welke ontwikkelingen zijn er kansen om het omgevingsveiligheid-niveau te verhogen?
- 2 Welke ontwikkelingen kunnen alleen doorgaan als er concessies gedaan worden aan het omgevingsveiligheidsniveau?
- 3 In welke gebieden is het huidige omgevingsveiligheidsniveau (mogelijk) in de bestaande situatie al te hoog?
- 4 In welke gebieden is het mogelijk of wenselijk om nieuwe risicovolle activiteiten toe te staan?

ZEER KWETSBARE
GEBOUWEN

In de vernieuwing van het beleid Omgevingsveiligheid zijn de begrippen ‘zeer kwetsbaar gebouw’ en ‘voorschriftengebieden’ geïntroduceerd. Om de impact van deze vernieuwing als gemeente in te schatten is het belangrijk om spoedig te inventariseren op welke locaties binnen de gemeente ‘zeer kwetsbare gebouwen’ zijn gerealiseerd of gerealiseerd kunnen worden (geprojecteerd) binnen de nieuwe aandachtsgebieden.

Binnen iedere gemeente neemt in de praktijk het groepsrisico van een risicobron doorgaans toe. Door kleine en grote ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van risicobronnen zal het groepsrisico stijgen. Alle kleine wijzigingen kunnen in de loop van jaren toch samen leiden tot een significante stijging van het groepsrisico of bijvoorbeeld tot het stijgen van het aantal zeer kwetsbare gebouwen in de omgeving van en risicobron.

In de inventarisatiesessie is het wellicht mogelijk om een blik in de toekomst te werpen. Samen een soort glazen-bol proberen te zijn. Bijvoorbeeld met een horizon van 10 jaar. Het kan helpend zijn om de onderstaande vragen te beantwoorden voor de belangrijkste risicobronnen:

- 1 Hoeveel mensen verwachten we de komende jaren toe te voegen aan een aandachtsgebied? (bijvoorbeeld door woningbouw)
- 2 Hoeveel zeer kwetsbare gebouwen verwachten we de komende jaren toe te voegen aan een aandachtsgebied? (bijvoorbeeld door woningbouw)
- 3 Hoeveel vestigingen van nieuwe risicovolle activiteiten verwachten we de komende jaren te faciliteren?

3.3
VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: TERUGBLIK STARTSESSIE, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING SESSIE	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
PRESENTATIE RESULTATEN UIT DE INVENTARISATIE TIJDENS DE VOORBEREIDING	INFORMEREN	60	SPECIALIST OMGEVINGS-VEILIGHEID EN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING
BESPREKING EN DISCUSSIE OVER BOVENSTAANDE PRESENTATIE: IS HET BEELD VAN OMGEVINGSVEILIGHEID EN RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN IN DE GEMEENTE NU VOLLEDIG?	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
BESPREKING EN AFSTEMMING OVER DE KEUZE VOOR DIFFERENTIATIEWIJZE VAN AMBITIES EN OPGAVEN OMGEVINGSVEILIGHEID	AFSTEMMEN	60	ALLEN
VOORBESPREKING AMBITIESESSIE (DATUM VAN PLAATSVINDEN, GEWENSTE AANWEZIGEN, GEWENST RESULTAAT)	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
DOORNEMEN ACTIELIJST, AFSLUITING VERGADERING, RONDSTUREN VERSLAG	AFSLUITEN	30	PROJECTSECRETARIS

4.0

AMBITIE

BEPALEN

In deze stap staat het bepalen van de (bestuurlijke) ambitie voor het thema omgevingsveiligheid centraal. De hoofdlijnen voor het beleid omgevingsveiligheid worden vastgelegd.

Voor het thema omgevingsveiligheid heeft de wetgever een veiligheidsniveau vastgelegd in landelijke wet- en regelgeving. Daarmee is voor iedere burger in Nederland een minimaal veiligheidsniveau gegarandeerd. Maar, in de wetgeving is ook duidelijk gemaakt dat het minimale veiligheidsniveau niet per sé voldoende is. De afweging voor een aanvullende veiligheidsambitie ligt bij de decentrale overheden en voor een belangrijk deel bij de gemeente.

AFBAKENING BOUWSTEEN

In de wetgeving Omgevingsveiligheid zijn grofweg twee risicomaten opgenomen: het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Voor het plaatsgebonden risico is een belangrijk deel van de normering opgenomen in de rijksregels. Een gemeente heeft maar beperkte beleidsruimte om hiervan af te wijken. Daarentegen staan voor het groepsrisico enkel wat instructies in de wet- en regelgeving. Voor het groepsrisico heeft de gemeente een grote mate van vrijheid om eigen keuzes te maken. In een bouwsteentraject zal doorgaans de meeste focus liggen op de beleidsruimte rondom het groepsrisico.

4.1 VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

Voorafgaand aan het overleg is het handig de volgende informatie te verzamelen:

A ONDERZOEK (CONCEPT) OMGEVINGSVISIE

Inventariseren welke ambities de provincie en gemeente hebben vastgelegd in de Omgevingsvisie over één van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet: bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Meer specifiek beoordelen in hoeverre ambities m.b.t het thema omgevingsveiligheid zijn opgenomen.

B ONDERZOEK COALITIEAKKOORD OF RAADSAKKOORD

Inventariseren welke ambities de provincie en gemeente hebben vastgelegd in een coalitieakkoord of raadsakkoord over veiligheid en meer specifiek omgevingsveiligheid. Doorgaans zijn onderwerpen als verkeersveiligheid en sociale veiligheid wel geadresseerd, maar omgevingsveiligheid niet.

C ONDERZOEK BELEIDSVISIE EXTERNE VEILIGHEID

Inventariseren in hoeverre er nog vigerend beleid voor het thema externe veiligheid / omgevingsveiligheid is vastgesteld.

TIP: VOORBEELD BELEIDSAMBITIES GEMEENTE DORDRECHT IN OMGEVINGSVISIE

DOELSTELLING

Absolute veiligheid is nooit haalbaar maar we beogen een transparante afweging te maken tussen veiligheid en andere maatschappelijke belangen. Waarbij we voor zover mogelijk risicobronnen en -ontvangers zo veel mogelijk van elkaar scheiden. Verder besteden we duidelijk aandacht aan het voorkomen en beperken van veiligheidsrisico's, de zelfredzaamheid van mensen die aan deze veiligheidsrisico's zijn blootgesteld en aan de mate waarin (de gevolgen van) eventuele incidenten beheersbaar zijn.

HOE?

De gemeente Dordrecht geeft invulling aan deze doelstelling, door o.a. de volgende maatregelen:

- 1 Voeren van een lobby richting Rijk en provincie voor het verlagen van de risico's veroorzaakt door het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor.
- 2 Zorgvuldig bouwen (ordenen) langs risicobronnen, zoals niet bouwen binnen 10-6 contour spoor en water en niet bouwen binnen brandaandachtsgebied spoor en water (30 respectievelijk 25 meter uit de zijkant van de infrastructuur).
- 3 Ter beheersing van het groepsrisico geldt het volgende: binnen de Spoorzone moet men streven naar een zo laag mogelijke waarde voor het groepsrisico. Met een maximum waarde niet groter dan 4 maal de oriënterende waarde in het stationsgebied Dordrecht Centraal en 1,5 maal de oriënterende waarde in het gebied Gezondheidspark/Leerpak. Indien er sprake is van bestaande overschrijdingssituaties zijn de genoemde waarden streefwaarden. Deze oriëntatiewaarde geeft een bovengrens aan de omvang van het programma dat we langs het spoor realiseren.

Bron: Gemeente Dordrecht - Omgevingsvisie 1.0 - 28 april 2021 Omgevingsvisie en/of het Omgevingsplan. Aansluiten bij deze eerder gekozen route heeft in veel gevallen de voorkeur.

HULP: VOORBEELD BELEIDSAMBITIE GEMEENTE SITTARD-GELEEN

Beleidsambities op hoofdlijnen:

- Ambities voor nieuwe situaties: Hanteren van een zonebeleid rondom alle risicobronnen, ter bescherming van mensen (in nieuwe situaties).
- Ambitie zeer kwetsbare gebouwen (ZKG): Bijzondere bescherming voor groepen mensen die niet zelfredzaam zijn bij de gevaren van risicobronnen.
- Ambitie voor bestaande situaties: Aandacht voor bescherming van mensen (in de bestaande situatie) tegen de gevaren van risicobronnen.
- Ambitie voor nieuwe Risicobronnen: Ruimte geven aan bedrijven met externe veiligheidsrisico's en bescherming bieden aan de mensen in de omgeving ervan.

Bron: Handreiking externe veiligheid instrumenten Omgevingswet - Gemeente Sittard-Geleen - 23 februari 2022

4.2

AMBITIESESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 3,5 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
‘ALGEMENE VOORBEREIDING’.

DOELSTELLING:

- Presenteren en bespreken van de resultaten uit de inventarisatie (tijdens de voorbereiding) van (bestuurlijke) ambities voor het thema omgevingsveiligheid.
- Bespreken van de noodzaak voor het ontwikkelen van beleid omgevingsveiligheid (aan de hand van de kernvragen).
- Bespreken van de beleidsambities van de gemeente voor het thema omgevingsveiligheid (aan de hand van de generieke en kernvragen omgevingsveiligheid)

NOODZAAK BELEID

Het is niet voor iedere gemeente nodig om beleid te ontwikkelen voor het thema omgevingsveiligheid. Bijvoorbeeld omdat de problematiek beperkt is ofwel het bestuur een afweging wil maken wanneer een initiatief zich aandient. Onderstaande kernvragen helpen om een keuze te maken over het al dan niet vaststellen van beleid omgevingsveiligheid.

KERNVRAGEN		
HEBBEN COLLEGE EN RAAD AL AMBITIES OF BELEID GEFORMULEERD VOOR OMGEVINGSVEILIGHEID IN BIJ-VOORBEELD DE OMGEVINGSVISIE OF EEN BELEIDSVISIE EXTERNE VEILIGHEID?	☐ JA	☐ NEE
KOMEN ER ONTWIKKELINGEN AF OP DE GEMEENTE WAARIN EEN (BESTUURLIJKE) AFWEGING VOOR OMGEVINGSVEILIGHEID GEVRAAGD WORDT?	☐ JA	☐ NEE
ZIJN ER OF WORDEN ER KNELPUNTEN VERWACHT ALS HET GAAT OM HET VOLDOEN AAN DE WETTELIJKE EISEN EN NORMEN VOOR OMGEVINGSVEILIGHEID?	☐ JA	☐ NEE
HEEFT DE GEMEENTE DE AMBITIE OM VOOR HET THEMA OMGEVINGSVEILIGHEID VOORAF AAN INITIATIEFNEMERS EN GEMEENTELIJKE ORGANISATIE DUIDELIJKHEID TE GEVEN OVER HET AFWEGINGSKADER?	☐ JA	☐ NEE
CONCLUSIE: WIL DE GEMEENTE (NIEUW) BELEID VOOR OMGEVINGSVEILIGHEID ONTWIKKELEN?	☐ JA	☐ NEE

- Wanneer één of meerdere keren ‘JA’ is aangekruist is het logisch om (nieuw) beleid voor het thema omgevingsveiligheid te ontwikkelen (inclusief het voldoen aan de minimale inspanningen).
- Wanneer vooral ‘NEE’ is aangekruist is er geen reden om voor het thema omgevingsveiligheid beleid te ontwikkelen. Wel moet de gemeente voldoen aan bepaalde minimale inspanningen.

MINIMALE INSPANNING

Vrijwel alle gemeenten in Nederland (behalve de Waddeneilanden) moeten rekening houden met risicobronnen omgevingsveiligheid in het eigen beheersgebied en/of dat van de buurgemeente.

Ook als de gemeente geen ambitie heeft op het thema omgevingsveiligheid, verplicht de Omgevingswet om een aantal keuzes te maken. In onderstaande tabel zijn die minimale verplichtingen opgenomen.

MINIMAAL

OMGEVINGSPLAN: OVERWEGEN VASTSTELLEN BRAND- EN EXPLOSIEVOORSCHRIFTENGEBIEDEN BINNEN AANDACHTSGEBIEDEN. IN IEDER GEVAL VERPLICHT VOOR LOCATIES WAAR ZEER KWETS-BARE GEBOUWEN ZIJN TOEGESTAAN (ART. 5.14 BKL).

OMGEVINGSPLAN: OVERWEGEN MAATREGELEN IN HET KADER VAN HET GROEPSRISICO VOOR ONTWIKKELGEBIEDEN (ART. 5.15 BKL).

OMGEVINGSPLAN: KEUZE M.B.T. BRUIDSSCHAT

AMBITIES OMGEVINGS-VEILIGHEID

In de praktijk zal het beleid voor omgevingsveiligheid toegepast worden in de volgende situaties:

- 1 In het omgevingsplan zijn nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt die vragen om een beoordeling van het thema omgevingsveiligheid;
- 2 Bij initiatieven via een buiten-planse omgevingsplanactiviteit
- 3 Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een Milieubelastende Activiteit moet een beoordeling van het thema omgevingsveiligheid plaatsvinden.

Met onderstaande vragen kan het gesprek gevoerd worden over de strategische keuzes voor het thema omgevingsveiligheid.

KERNVRAGEN STRATEGIE OMGEVINGSVEILIGHEID

- 1 WELKE (MAATSCHAPPELIJK) OPGAVEN OF AMBITIES HEEFT DE GEMEENTE UITGESPROKEN? EN WELKE RELATIE HEBBEN DEZE OPGAVEN MET HET THEMA OMGEVINGSVEILIGHEID?
- 2 VOOR WELKE NIEUWE AFWEGINGEN WIL DE GE-MEENTE BELEID ONTWIKKELEN DAN WEL REGELS VASTLEGGEN?
- 3 WELKE STRATEGIE WIL DE GEMEENTE VOLGEN VOOR HET BESCHERMEN VAN MENSEN TEGEN OMGEVINGS-VEILIGHEIDSRISICO'S (KANS – EFFECT – RISICO)?
- 4 IN HOEVERRE WIL DE GEMEENTE DE BESCHERMINGS-STRATEGIE DIFFERENTIËREN, VOOR BIJVOORBEELD VERSCHILLENDE GEBIEDEN OF VERSCHILLENDE MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN?
- 5 WELKE BELEIDSINSTRUMENTEN (BELEID, OMGE-VINGSVISIE, PROGRAMMA ETC.) WIL DE GEMEENTE INZETTEN OM HAAR AMBITIE TE REALISEREN?

TIP: EERBIEDIGENDE WERKING

Artikel 5.15a van het Besluit kwaliteit leefomgeving regelt de eerbiedigende werking voor de gemeentelijke afweging in het omgevingsplan over aandachtsgebieden. Het artikel maakt duidelijk dat het niet de bedoeling is dat in het omgevingsplan de afweging over het groepsrisico voor bestaande situaties opnieuw moet worden gemaakt.

4.3 VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: TERUGBLIK INVENTARISATIESSIE, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING SESSIE	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
PRESENTEREN EN BESPREKEN VAN DE RESULTATEN UIT DE INVENTARISATIE VAN (BESTUURLIJKE) AMBITIES VOOR HET THEMA OMGEVINGSVEILIGHEID.	INFORMEREN	30	SPECIALIST OMGEVINGS- VEILIGHEID
BESPREKING EN AFSTEMMING NOODZAAK BELEID OMGEVINGSVEILIGHEID	AFSTEMMEN	30	ALLEN
BESPREKING EN AFSTEMMING STRATEGISCHE KEUZES OMGEVINGSVEILIGHEID	AFSTEMMEN	60	ALLEN
VOORBESPREKING AMBITIESSIE (DATUM VAN PLAATSVINDEN, GEWENSTE AANWEZIGEN, GEWENST RESULTAAT)	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
DOORNEMEN ACTIELIJST, AFSLUITING VERGADERING, RONDSTUREN VERSLAG	AFSLUITEN	30	PROJECTSECRETARIS

THEMA RISICOBELEID

Productie, opslag, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen moet veilig worden uitgevoerd. Daarom zijn er op nationaal, provinciaal en lokaal niveau regels en vergunningen die daartoe verplichten. Als er toch een ongeval plaatsvindt, moet de omgeving tegen de gevolgen van een brand, explosie of gifwolk beschermd zijn. Honderd procent veiligheid bestaat in deze situatie praktisch niet. Honderd procent veiligheid is enkel haalbaar door het gevaar, dat aan de risicobron ontstaat, uit te sluiten of door dusdanig veel afstand aan te houden tussen risicobron en risico-ontvanger, zodat de effecten van een ongeval geen schade meer kunnen aanbrengen. Gelet op de beperkte ruimte in Nederland is dit eigenlijk niet realistisch. Honderd procent veiligheid is dus praktisch onhaalbaar.

In Nederland hanteren we een risicobeleid voor het beheersen van omgevingsveiligheidsrisico's. Het risico op een onveilige situatie bestaat altijd uit enerzijds de kans van optreden van een ongeval en anderzijds uit het effect dat het ongeval kan hebben op de omwonenden. Als de kans en/of het effect maar voldoende of verwaarloosbaar klein zijn, kunnen we het risico als maatschappij accepteren.

De opgave is omgevingsrisico's als gevolg van plaatsgebonden industriële activiteiten en het transport van gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk uit te sluiten en de normen van omgevingsveiligheid te handhaven, ook bij veranderingen in de leefomgeving zodat op termijn deze risico's voor mens en milieu worden verlaagd tot een verwaarloosbaar niveau. (Ontwerp Nationale Omgevingsvisie)

In de praktijk zien we verschillende routes om te komen tot een afweging over de aanvaardbaarheid van omgevingsveiligheidsrisico's. We onderscheiden de volgende invalshoeken:

- Kans-benadering
- Effect-benadering
- Risico-benadering

KANS-BENADERING

De kans op het ontstaan van slachtoffers bij een ongeval (met gevaarlijke stoffen) bestaat uit 3 opeenvolgende kansen:

- 1 De kans dat het ongeval bij het bedrijf, de transportroute of buisleiding ontstaat;
- 2 De kans dat het effect van het ongeval zich in een bepaalde richting verspreid;
- 3 De kans op blootstelling en overlijden van aanwezige personen.

De kans op het ontstaan van een groot ongeval met gevaarlijke stoffen in Nederland is (door allerlei veiligheidsinspanningen) gelukkig heel klein. In de kans-benadering is de kern van de afweging in hoeverre de 'kans' op een groot ongeval voldoende klein is om het risico te kunnen accepteren. De kans op het ontstaan van een groot ongeval wordt ontleend aan statistische gegevens over ongevallen in het verleden. De kans varieert globaal tussen een kans van 10^{-4} per jaar (kans van 1/10.000 per jaar) en 10^{-9} (kans van 1/1.000.000.000 per jaar).

Om de kans op het ontstaan van een ongeval te beperken zijn kans-beperkende maatregelen mogelijk. Dat zijn vaak maatregelen bij de risicobron. Als gemeente of provincie heb je niet altijd mogelijkheden om de kans te beïnvloeden, wat maakt dat een kans-benadering niet altijd passend is.

EFFECT- BENADERING

Het effect van een ongeval met een gevaarlijke stof op de omgeving wordt vooral bepaald door:

- 1 De gevaarseigenschappen van de vrijgekomen gevaarlijke stoffen
- 2 De hoeveelheid opgeslagen of vervoerde gevaarlijke stoffen
- 3 Het aantal en de kwetsbaarheid van de aanwezige personen in de omgeving van de risicobron

De effecten van een ongeval met gevaarlijke stoffen zijn te verdelen in drie categorieën: een brand-effect, een explosie-effect en een gifwolk-effect. De afstand waarop effecten kunnen zorgen voor het overlijden van aanwezigen varieert globaal tussen de tientallen meters (bijvoorbeeld een fakkelbrand) tot enkele kilometers (bijvoorbeeld bij een gifwolk).

Vrijwel alle inwoners in Nederland wonen en/of verblijven op een plaats waar een effect van een ongeval met gevaarlijke stoffen mogelijk is. In de effect-benadering wordt uitgegaan van de kans = 1, ofwel het ongevalsscenario treedt op. De kern van de afweging is in hoeverre de aanwezige mensen voldoende beschermd zijn tegen de effecten van een ongeval met gevaarlijke stoffen. De bescherming kan bijvoorbeeld bestaan uit een veilig gebouw, een goede vluchtroute en een adequate hulpverleningsorganisatie.

Om het effect van een ongeval te beperken zijn verschillende effectbeperkende maatregelen mogelijk. Dat kunnen maatregelen aan de risicobron zijn, maatregelen in de omgeving of maatregelen aan gebouwen. Voor effectbeperkende maatregelen is het doorgaans complex om inzichtelijk te maken wat de mate van effectbeperking daadwerkelijk is.

Onder de Omgevingswet zijn de aandachtsgebieden ‘externe veiligheid’ geïntroduceerd. De aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolk zijn effectgebieden, waarin de aanwezige mensen (mogelijk) onvoldoende beschermd zijn tegen dit effect. Door het naar voren schuiven van deze aandachtsgebieden is een meer ‘effect-benadering’ geïntroduceerd.

RISICO- BENADERING

In de risicobenadering wordt rekening gehouden met een combinatie van de kans en het effect. Doorgaans wordt het risico op een kwantitatieve wijze bepaald. Zo wordt met het ‘plaatsgebonden risico’ uitgedrukt wat de kans op overlijden is voor een individu op een bepaalde plaats. Met het ‘groepsrisico’ wordt uitgedrukt wat de kans op overlijden is van een groep van tien of meer personen.

In de Omgevingswet zijn (instructie)regels opgenomen over het plaatsgebonden en groepsrisico. Voor het groepsrisico moet de gemeente in het omgevingsplan: rekening te houden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit.

In het Besluit kwaliteit leefomgeving artikel 5.15 (aandachtsgebieden voor externe veiligheidsrisico’s: groepsrisico) staat:

- 1 In een omgevingsplan wordt voor beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties binnen een brandaandachtsgebied, een explosie-aandachtsgebied en een gifwolkaandachtsgebied rekening gehouden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit.
- 2 Aan het eerste lid wordt in ieder geval voldaan als een omgevingsplan binnen een aandachtsgebied:
 - A geen beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties toelaat; of:
 - B waar het omgevingsplan beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties toelaat, waarborgt: 1°. dat maatregelen zijn getroffen ter bescherming van personen in die gebouwen en op die locaties; of 2°. dat het aantal doorgaans aanwezige personen of de tijd dat die aanwezig zijn in die gebouwen en op die locaties beperkt is.

In de kwantitatieve risicobenadering wordt het risico uitgedrukt in een vastgestelde grootheid en stelt het bevoegd gezag grenzen (normeren) aan de hoogte van het risico.

Om het risico te beperken zijn verschillende kans- en effectbeperkende maatregelen mogelijk. In de vastgestelde rekenmethode voor omgevingsveiligheidsrisico’s zijn de mogelijkheden voor het doorrekenen van kans- en effectbeperkende maatregelen doorgaans klein.

5.0 ONTWERPEN

Tijdens deze stap wordt de algemene beleidskoers verder uitgewerkt in meer concrete bepalingen voor in een (eventueel) programma en omgevingsplan. Een ontwerpssessie is hierbij een praktische oplossing, waarbij de leefomgeving en bijhorende keuzes direct op kaart inzichtelijk worden.

5.1 VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

Bij deze sessie is het belangrijk om:

- Een terugblik te verzorgen naar de voorgaande stappen (starten, inventariseren en ambitie bepalen). Wat is hier ook alweer besproken en afgesproken?
- Een presentatie te verzorgen over de wettelijke verplichtingen en gemeentelijke beleidsvrijheid omtrent een programma en omgevingsplan.

TIP: GEBRUIK VOORBEELDEN VAN EEN BESTAAND PROGRAMMA/ OMGEVINGSPLAN

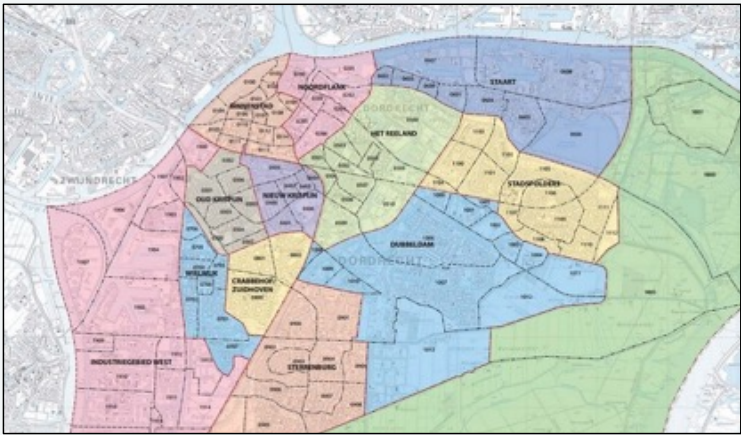
Een aantal provincies en gemeenten hebben onderhand een conceptversie opgesteld van hun omgevingsplan, omgevingsverordening en eventueel programma. Deze voorbeelden kunnen ter inspiratie dienen tijdens de ontwerpssessie.

In de ontwerpsessie wordt voor één of meerdere focusgebieden de ambities meer concreet gemaakt. Door het samen ontwerpen worden de beleidsambities nog scherper gemaakt. In de praktijk kiezen gemeenten voor het opstellen van ambities in een omgevingsvisie of een omgevingsplan verschillende ‘routes’ om te zorgen voor een werkbare scope en zorg te dragen voor integraliteit (het prioriteren en afwegen van belangen).

De volgende routes worden door gemeenten toegepast:

- 1 Deelgebieden: in deze route wordt het beheersgebied ingedeeld in een aantal deelgebieden, bijvoorbeeld op basis van logische geografische kenmerken of op basis van de specifieke opgaven. Per deelgebied worden de opgaven voor de fysieke leefomgeving bepaald en kan ook het thema omgevingsveiligheid meegewogen worden. Per deelgebied kan de ambitie voor het thema omgevingsveiligheid hoger of lager zijn. Deze route leent zich goed voor een integrale afweging en prioritering van belangen.
- 2 Gebiedstypen: in deze route worden binnen het beheersgebied diverse gebiedstypen onderscheiden. Denk bijvoorbeeld aan wonen, bedrijvigheid, recreatie, maatschappelijke functies en buitengebied. Per gebiedstype kan worden bepaald welke ambitie voor omgevingsveiligheid passend is. Bijvoorbeeld voor wonen een hogere veiligheidsambitie, dan voor werken.
- 3 Risicobronnen: in deze route worden ambities gekoppeld aan de verschillende bronnen voor omgevingsveiligheidsrisico's. De verschillende risicobronnen zijn bijvoorbeeld: hogedruk aardgasleidingen, transport van gevaarlijke stoffen over het spoor of LPG-tankstations. Per risicobron wordt bepaald welke ambitie van toepassing is voor en rondom de betreffende risicobron.
- 4 Ontwikkelgebieden: in deze route wordt algemeen of geen beleid vastgesteld voor een groot deel van het beheersgebied. In de situatie dat er voor de toekomst vooral een aantal grote ontwikkel- of transitiegebieden relevant zijn, kan de focus worden gelegd op het definiëren van ambities per ontwikkelgebied.

Hiernaast is per route een voorbeeld opgenomen van kaartmateriaal.

Figuur 1
Differentiatiewijze
Deelgebieden

Figuur 2
Differentiatiewijze
Ontwikkelgebieden

Figuur 3
Differentiatiewijze
Gebiedstypen

Figuur 4
Differentiatiewijze
Risicobronnen

5.2

ONTWERPSESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 4 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

Tijdens deze ontwerpsessie gaan de stakeholders rond de tafel zitten met een kaart voor hun neus. Op deze kaart wordt een bepaald gebied van de gemeente afgebeeld, afhankelijk van de gekozen route. Het is de bedoeling dat de stakeholders de vastgestelde ambities voor omgevingsveiligheid uitwerken middels het maken van een ontwerp voor het gebied. De vraag hierbij is steeds: “Wat vinden we wel en niet wenselijk qua ruimtelijke ontwikkelingen in relatie met omgevingsveiligheid?”.

Door concreet op een kaart te schuiven met objecten worden knelpunten en de gevolgen van bepaalde keuzes direct inzichtelijk. Deze inzichten helpen bij het uitwerken van de ambities in maatregelen en regels voor respectievelijk een (eventueel) programma en omgevingsplan. Deze ontwerpsessie heeft dus als doel om het denkproces in goede banen te leiden en niet per se om het gebied te voorzien van een nieuw ontwerp dat gehanteerd moet worden. Met onderstaande vragen kan het gesprek gevoerd worden over de keuzes voor het thema omgevingsveiligheid.

KERNVRAGEN AFWEGINGSKADER OMGEVINGS- VEILIGHEID

- 1 Welke beschermingsstrategie wil de gemeente hanteren bij nieuwe ontwikkelingen binnen aandachtsgebieden? (inclusief de inzet van voorschriftengebieden)
- 2 Welke strategie wil de gemeente volgen voor het introduceren van nieuwe (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties in aandachtsgebieden? Denk aan zone-beleid, maatregelen, adviesprocedures, afwijkingsmogelijkheden.
- 3 In hoeverre wil de gemeente het introduceren van nieuwe risicobronnen en aandachtsgebieden toestaan en/of faciliteren? En in hoeverre kiest de gemeente voor clustering van risicobronnen?
- 4 In hoeverre heeft de gemeente de ambitie om voor bestaande activiteiten met omgevingsveiligheidsrisico's of bestaande bebouwing (bijvoorbeeld zeer kwetsbare gebouwen) rondom risicobronnen beleid te ontwikkelen?
- 5 Hoe gaat de gemeente om met de afweging omgevingsveiligheid rondom activiteiten met omgevingsveiligheidsrisico's (binnen en buiten de gemeentegrens), waarvoor zij zelf niet het bevoegd gezag is?
- 6 In hoeverre wil de gemeente rekening houden met cumulatie van omgevingsveiligheidsrisico's en potentiële domino-effecten tussen risicobronnen?
- 7 In hoeverre wil de gemeente binnen en buiten aandachtsgebieden specifiek rekening houden met evenementen of recreatiegebieden, waar mensen vooral buiten verblijven?

TIP: GEBRUIK 'REPRESENTATIEVE' FOCUSGEBIEDEN

In een focusgebied heeft de gemeente ontwikkelplannen en speelt daarbij een vraagstuk van omgevingsveiligheid. Als de focus op zo'n gebied ligt, word je gedwongen met elkaar keuzes voor een beschermingsstrategie te maken. Dit is verhelderend én behulpzaam voor het schetsen van afwegingskaders en de grote lijnen voor omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie.

Belangrijkste selectie criterium voor focusgebieden is dat er ‘veel aan de hand’ moet zijn. Denk bijvoorbeeld aan een weg waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd dwars door de gemeente. Of een gebied dat getransformeerd zal gaan worden van industrie naar woningbouw. Over ruimtelijke plannen in aandachtsgebieden langs die routes moeten keuzes worden gemaakt. Maar zoek ook naar gebieden waar de gemeente nieuwe risico's wil introduceren, zoals een nieuw tankstation voor LNG of waterstof met een aandachtsgebied over bestaande bouw in een woongebied.

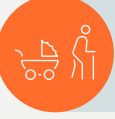
Tijdens de ontwerpsessie kan onder ander gebruik worden gemaakt van onderstaande icoonfiches. Deelnemers aan de ontwerpsessie kunnen terwijl ze gezamenlijk met een kaart voor hun neus zitten de fiches gebruiken en op die manier spelenderwijs nadenken over het veilig ontwerpen van de omgeving.

Op onze website vind je een uitgebreide toelichting over deze iconen: www.ontwerpveiligeomgeving.nl/publicaties/zeven-principes-ontwerp-veilige-omgeving/

-

BRONMAATREGELEN
-

ZONEBELEID
-

GEBRUIKSFUNCTIES
-

OMGEVINGSMAATREGELEN
-

STEDENBOUWKUNDIG PLAN
-

BOUWKUNDIGE MAATREGELEN
-

BESTRIJDBAARHEID
-

ZELFREDZAAMHEID

TIP: ONTWERP-
PRINCIPES
ONTWERP
VEILIGE
OMGEVING

Binnen Ontwerp Veilige Omgeving hebben we een beschermingsstrategie bedacht met ontwerpprincipes. Deze strategie geeft verschillende mogelijkheden om bescherming te bieden wanneer zich knelpunten voordoen tussen omgevingsveiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen. De strategie verlangt dat deze ontwerpprincipes in een bepaalde volgorde worden toegepast. De bescherming kan stap voor stap worden opgebouwd totdat we met elkaar zeggen dat het veilig genoeg is. De volgende stap in de strategie wordt overwogen wanneer een bovenliggende stap niet uitvoerbaar is, dan wel onvoldoende veiligheids-winst oplevert. De kerngedachte van de strategie is dat bij voorkeur ontwerpprincipes worden toegepast, waarbij handelingen door aanwezigen niet nodig zijn. Die handelingen zijn niet te vertrouwen wanneer men niet vaardig is.

5.3
VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: TERUGBLIK VOORGAANDE SESSIES, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING SESSIE	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
PRESENTATIE OVER DE WETTELIJKE VERPLICHTINGEN EN GEMEENTELIJKE BELEIDSVRIJHEID (ZIE VOORBEREIDING)	INFORMEREN	30	SPECIALIST OMGEVINGS- VEILIGHEID
ONTWERPSESSIE (EVENTUEEL MEERDERE RONDES MET VERSCHILLENDE GEBIEDEN)	UITWERKEN	60	ALLEN
VOORSTEL VOOR (EVENTUELE) MAATREGELEN EN PLANREGELS MAKEN	UITWERKEN	60	ALLEN
VOORBESPREKING BOUWSTEENSESSIE (DATUM VAN PLAATSVINDEN, GEWENSTE AANWEZIGEN, GEWENST RESULTAAT)	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
DOORNEMEN ACTIELIJST, AFSLUITING VERGADERING, RONDSTUREN VERSLAG	AFSLUITEN	30	PROJECTSECRETARIS

TIP: MAAK FOTO'S
VAN DE UITWERKING
OP DE KAARTEN

Dit is handig in het kader van de verslag-legging. Gemaakte keuzes en bijhorende argumentatie kan op deze manier weer makkelijk naar boven worden gehaald.

An aerial photograph of a Dutch landscape. In the upper part, a residential area with many houses is visible. A river flows through the middle of the image. Below the river, there are green fields and a windmill. In the foreground, there is a large body of water, possibly a lake or a wide river bend. The text 'THEMA AANDACHTS- EN VOORSCHRIFTEN- GEBIEDEN' is overlaid on the bottom left of the image.

THEMA AANDACHTS- EN VOORSCHRIFTEN- GEBIEDEN

Bij ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied zijn er regels en voorschriften wanneer er sprake is van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Zo zijn er in de regelgeving verschillende afstanden en gebieden benoemd. Het gaat hierbij om:

- Veiligheidsafstanden (plaatsgebonden risico)
- Aandachtsgebieden
- Voorschriftengebieden

VEILIGHEIDS- AFSTANDEN

Alle risicovolle activiteiten kennen een veiligheidsafstand, waarbinnen de aanwezigheid van mensen (anders dan de werknemers van het bedrijf) niet toegestaan is. Binnen de veiligheidsafstand of ook wel plaatsgebonden risicocontour 10-6 genoemd is de kans op een ongeval te groot.

Voor een groot aantal van de risicovolle activiteiten gelden vaste afstanden. Deze staan of in het Bal of in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Voor andere risicovolle activiteiten moet de veiligheidsafstand worden berekend.

De afstanden uit het Bal gelden vanaf het bij de activiteit aangegeven meetpunt tot de begrenzing van de locatie waar de activiteit plaatsvindt. Onder bepaalde voorwaarden gelden de afstanden in plaats daarvan tot beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties in de omgeving. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om de gevel van het gebouw of een andere begrenzing. Deze begrenzingen staan in het Bkl (artikel 5.9).

De afstanden uit het Bkl gelden vanaf het bij de activiteit in bijlage VII aangegeven meetpunt(en) tot beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties in de omgeving. Voor deze gevallen gelden dezelfde begrenzingen (artikel 5.9 Bkl).

AANDACHTS- GEBIEDEN

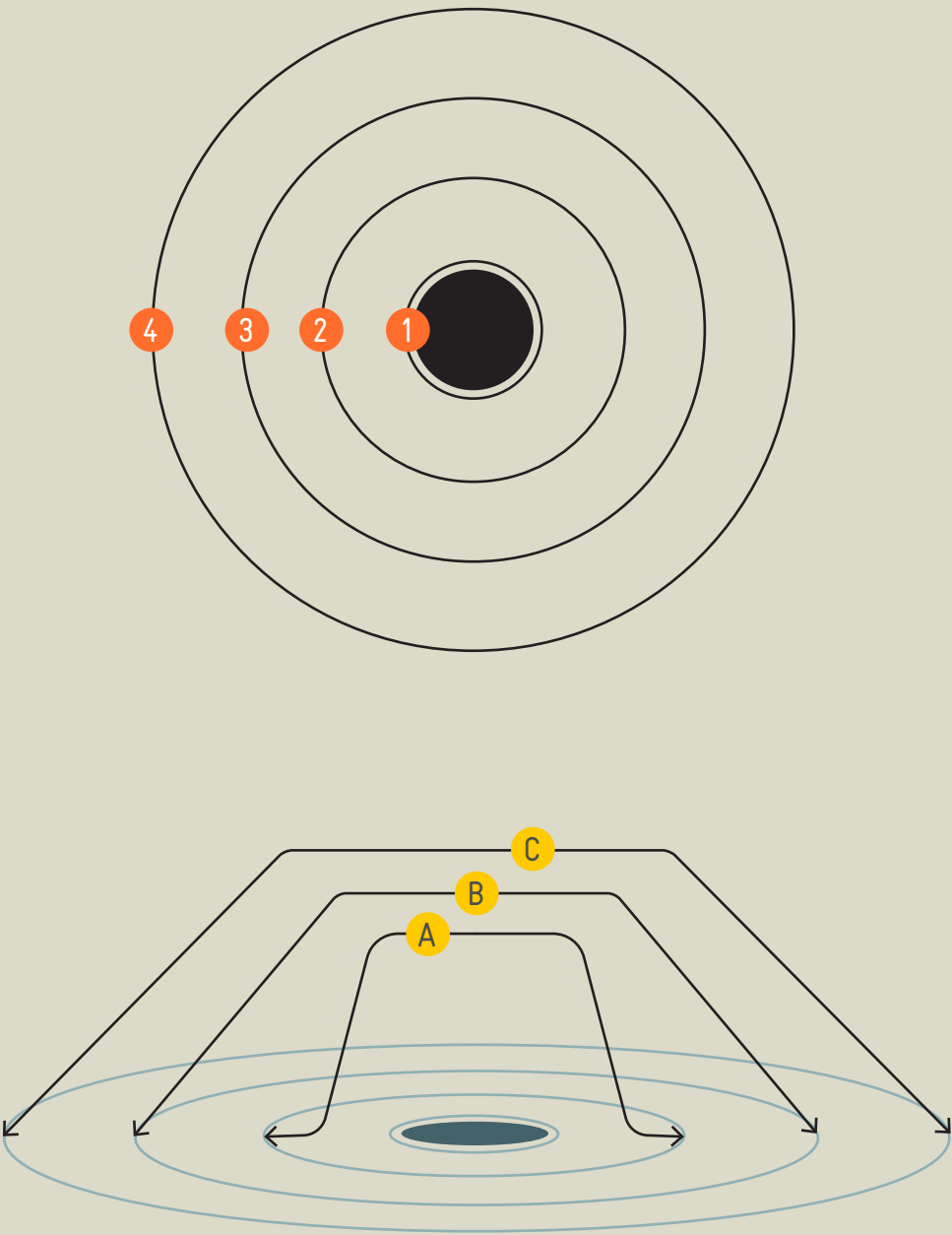
Aandachtsgebieden zijn gebieden die zichtbaar maken waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen, onvol- doende beschermd kunnen zijn tegen de gevolgen van ongeval- len met gevaarlijke stoffen.

Dat betekent dat zich binnen dat gebied bij een ongeval met gevaarlijke stoffen levensbedreigende gevaren voor personen in gebouwen kunnen voordoen. Ook al is de kans daarop klein. Het aandachtsgebied vormt een instrument om het gesprek over veiligheid en bescherming door het treffen van maatregelen te starten.

Er is een onderscheid tussen drie soorten gevaren: warmte- straling (brand), overdruk (explosie) en concentratie giftige stoffen in de lucht (gifwolk). Daarmee zijn er ook drie typen aandachtsgebieden:

- Brandaandachtsgebied
- Explosieaandachtsgebied
- Gifwolkaandachtsgebied

De aandachtsgebieden zijn een kenmerk van een activiteit met externe veiligheidsrisico's. Ze gelden vanaf het begin van het verrichten van de activiteit. Een aandachtsgebied hoeft de gemeente niet in het omgevingsplan aan te wijzen.

1	PR 10 ⁶ CONTOUR (GEEN BELEIDSRUIMTE)	A	EFFECT WARMTESTRALING
2	BRANDAANDACHTSGEBIED (BAG)	B	EFFECT GIFTIGE CONCENTRATIE
3	EXPLOSIEAANDACHTSGEBIED (EAG)	C	EFFECT DRUKGOLF
4	GIFWOLKAANDACHTSGEBIED (GAG)		

VOORSCHRIFTEN- GEBIEDEN

Een gemeente kan binnen een aandachtsgebied voorschriftengebieden aan te wijzen. De beleidsambitie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is aanvullende bouweisen alleen toe te passen waar ze nuttig én noodzakelijk zijn. Idealiter is de afweging voor het aanwijzen van voorschriftengebieden onderdeel van de brede afweging over bescherming van mensen in het aandachtsgebied.

Een voorschriftengebied kan een deel van of het gehele aandachtsgebied zijn. De gemeente wijst in dat geval een locatie binnen een (brand- of explosie) aandachtsgebied als (brand- of explosie) voorschriftengebied aan in het omgevingsplan. In dit deel van het aandachtsgebied gelden dan aanvullende bouweisen voor nieuwbouw en vervangende nieuwbouw van (alle) beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen. Het aanwijzen van voorschriftengebieden kan enkel plaatsvinden via de procedure ‘wijziging van het omgevingsplan’. De gemeente moet motiveren waarom voorschriftengebieden niet of gedeeltelijk aangewezen worden.

De aanvullende bouweisen staan in de artikelen 4.90 tot en met 4.96 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Zij hebben tot doel om mensen in een gebouw beter te beschermen tegen de effecten van een brand of explosie. Voor gedeelten van het bouwwerk buiten het voorschriftengebied gelden geen aanvullende bouweisen uit het Bbl. Als de gemeente geen brand- of explosievoorschriftengebied in het omgevingsplan heeft aangewezen, gelden binnen het aandachtsgebied geen aanvullende bouweisen.

Locaties voor zeer kwetsbare gebouwen in een brand- of explosie-aandachtsgebied moeten verplicht worden aangewezen als voorschriftengebied. Voor deze gebouwen zijn de aanvullende bouweisen na aanwijzing van het voorschriftengebied in het omgevingsplan dus altijd van toepassing. Het gaat dan om bijvoorbeeld ziekenhuizen, basisscholen en kinderdagverblijven. De aanvullende bouweisen gelden niet voor bestaande gebouwen die binnen een voorschriftengebied liggen. Deze gelden alleen in geval van nieuwbouw of vervangende nieuwbouw. Het is belangrijk om te inventariseren op welke locaties binnen aandachtsgebieden nieuwbouw van een zeer kwetsbaar gebouw mogelijk is.

VERSCHILLEN EN OVEREENKOMSTEN AANDACHTS- EN VOORSCHRIFTENGEBIEDEN

	AANDACHTSGEBIEDEN	VOORSCHRIFTENGEBIEDEN
FUNCTIE	Gebied waarin afwegingen en besluiten worden genomen over de bescherming van mensen	Gebied waarin bouwkundige voorschriften gelden voor nieuwbouw
ARTIKEL	5.12, 5.13 en 5.15 Bkl	5.14 Bkl
ONDERSCHIED	Brand-, explosie- en gifwolkaandachtsgebied	Brand- en explosie voorschriftengebied
VASTSTELLEN	Van rechtswege geldig	Aanwijzen in het omgevingsplan
BELEIDSVRIJHEID	De gemeente moet voor nieuwe ontwikkelingen in een aandachtsgebied afwegen in hoeverre er sprake is van voldoende bescherming van de aanwezigen.	De gemeente moet in het omgevingsplan of wijziging van het omgevingsplan besluiten of een voorschriftengebied wordt aangewezen.

TOEPASSEN AANDACHTS- EN VOORSCHRIFTENGEBIEDEN BIJ NIEUWE KEUZES

KEUZES NIEUWE ONTWIKKELING	ALGEMEEN
NIEUW ZEER KWETSBAAR GEBOUW IN EEN AANDACHTSGEBIED	De gemeente heeft beleidsvrijheid om (nieuwe) ‘zeer kwetsbare gebouwen’ toe te staan binnen een aandachtsgebied. Zeer kwetsbare gebouwen zijn gebouwen waarin bijvoorbeeld de volgende functies aanwezig zijn: → Woonfunctie voor 24-uurszorg → Celfunctie → Onderwijsfunctie Het gaat om gebouwen met grotere groepen minder zelfredzame personen al dan niet met dag- en nachtverblijf. De wetgever streeft ernaar om juist de nieuwbouw van zeer kwetsbare gebouwen in aandachtsgebieden te beperken, dan wel om deze kwetsbare groepen goed te beschermen.
NIEUW KWETSBAAR GEBOUW OF LOCATIE IN EEN AANDACHTSGEBIED	De gemeente heeft beleidsvrijheid om (nieuwe) ‘kwetsbare gebouwen en locaties’ toe te staan binnen een aandachtsgebied. Kwetsbare gebouwen zijn gebouwen waarin bijvoorbeeld de volgende functies aanwezig zijn: → Woonfunctie (in een woonwijk) → Bijeenkomstfunctie → Gezondheidsfunctie Het gaat om gebouwen waarin meer dan 50 personen aanwezig kunnen zijn, dan wel waarin dag en nacht mensen aanwezig zijn. Kwetsbare locaties zijn locaties voor: → Recreatief nachtverblijf voor meer dan 50 personen; → Sport, spel of recreatief dagverblijf, waar doorgaans een groot aantal personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig is; of → Evenementen in de open lucht voor ten minste 5.000 personen.
NIEUW BEPERKT KWETSBAAR GEBOUW OF LOCATIE IN EEN AANDACHTSGEBIED	De gemeente heeft beleidsvrijheid om (nieuwe) ‘beperkte kwetsbare gebouwen en locaties’ toe te staan binnen een aandachtsgebied. Beperkt kwetsbare gebouwen zijn gebouwen waarin bijvoorbeeld de volgende functies aanwezig zijn:

-
- Woonfunctie (in een woonwijk)

→

Bijeenkomstfunctie

→

Gezondheidsfunctie

Het gaat om gebouwen waarin minder dan 50 personen aanwezig kunnen zijn. Beperkt kwetsbare locaties zijn locaties voor:

-
- Recreatief nachtverblijf voor minder dan 50 personen;

→

Sport, spel of recreatief dagverblijf, met uitzondering van locaties waar doorgaans een groot aantal personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig is; of

→

Evenementen in de open lucht voor minder dan 5.000 personen.

NIEUWE RISICOVOLLE ACTIVITEIT / AANDACHTSGEBIED

Bij de introductie van nieuwe risicovolle activiteiten bij nieuwe of bestaande bedrijven dienen de bijbehorende plaatsgebonden risico-contour en de aandachtsgebieden te passen in de bestaande omgeving. Nieuwe risicovolle activiteiten kunnen meldingsplichtig, dan wel vergunningplichtig zijn.

In Bkl artikel 8.12 lid 3c is voor vergunningplichtige activiteiten externe veiligheid het volgende afwegingskader opgenomen: voor beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties binnen een brandaandachtsgebied, een explosieaandachtsgebied en een gifwolkaandachtsgebied wordt rekening gehouden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door de activiteit. In het Bkl staan ook aanvullende beoordelingsregels voor:

-
- Seveso-inrichtingen (artikel 8.13)

→

Vuurwerk (artikel 8.14)

→

Ontplobbare stoffen (artikel 8.15)

NIEUW BEPERKT KWETSBAAR GEBOUW OF LOCATIE BINNEN DE VEILIGHEIDSAFSTAND / PLAATSGEBONDEN RISICO CONTOUR 10-6

De gemeente heeft geen beleidsvrijheid in het toestaan van kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en kwetsbare locaties binnen de plaatsgebonden risicocontour 10-6. In het Bkl artikel 5.7 staat daarover het volgende: in een omgevingsplan wordt een grenswaarde voor het plaatsgebonden risico van een activiteit in acht genomen van ten hoogste een op de miljoen per jaar voor kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en kwetsbare locaties. ‘In acht nemen’ betekent in het kader van de instructieregel dat een overheid aan die instructieregel móét voldoen.

De gemeente heeft wel beleidsvrijheid in de omgang met beperkt kwetsbare gebouwen en locaties binnen de plaatsgebonden risico 10-6. In het Bkl artikel 5.11 staat daarover het volgende: in een omgevingsplan wordt rekening gehouden met een standaardwaarde voor het plaatsgebonden risico van een activiteit van een op de miljoen per jaar

voor beperkt kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare locaties.
‘Rekening houden met’ betekent in het kader van de instructieregel dat de overheid zelfstandig een beslissing kan nemen over een onderwerp, maar dat de instructieregel de bandbreedte geeft voor die beslissing.

VOORSCHRIFTENGEBIED BRAND +
BOUWKUNDIGE MAATREGELEN

De gemeente heeft de verplichting (Bkl artikel 5.14) om in het omgevingsplan af te wegen hoe om te gaan met het aanwijzen van brandvoorschriftengebieden. De gemeente kan kiezen voor:

- Het niet aanwijzen van een brandaandachtsgebied als een brandvoorschriftengebied
- Het deels aanwijzen van een brandaandachtsgebied als een brandvoorschriftengebied
- Het volledig aanwijzen van een brandaandachtsgebied als een brandvoorschriftengebied

De gemeente heeft geen beleidsvrijheid in de volgende situaties:

- Wanneer in het omgevingsplan een zeer kwetsbaar gebouw is toegelaten, moet deze locatie worden aangewezen als brandvoorschriftengebied (Bkl artikel 5.14 lid 3)
- Wanneer eerder een Plasbrandaandachtsgebied rondom het Basisnet is aangewezen, wordt dit aandachtsgebied van rechtswege aan gewezen als brandvoorschriftengebied (Bkl artikel 5.14 lid 5)

VOORSCHRIFTENGEBIED EXPLOSIE +
BOUWKUNDIGE MAATREGELEN

De gemeente heeft de verplichting (Bkl artikel 5.14) om aan in het omgevingsplan af te wegen hoe om te gaan met het aanwijzen van explosievoorschriftengebieden. De gemeente kan kiezen voor:

- Het niet aanwijzen van een explosieaandachtsgebied als een explosievoorschriftengebied
- Het deels aanwijzen van een explosieaandachtsgebied als een explosievoorschriftengebied
- Het volledig aanwijzen van een explosieaandachtsgebied als een explosievoorschriftengebied

De gemeente heeft geen beleidsvrijheid in de volgende situatie:

- Wanneer in het omgevingsplan een zeer kwetsbaar gebouw is toegelaten, moet deze locatie worden aangewezen als explosievoorschriftengebied (Bkl artikel 5.14 lid 3)

6.0

BOUWSTEEN

In deze stap wordt het bouwsteenconcept opgeleverd en besproken met de relevante stakeholders. Dat betekent dat alle keuzes van de gemeenten ten aanzien van het thema omgevingsveiligheid opgeschreven worden.

In voorbereiding op de bouwsteensessie is het verstandig om een concept bouwsteen op te stellen op basis van de inzichten die voorgaande stappen en sessies hebben gegeven. Dit houdt in dat de vastgestelde ambities worden uitgewerkt in maatregelen en regels voor in respectievelijk een (eventueel) programma en omgevingsplan.

6.1 VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
‘ALGEMENE VOORBEREIDING’

Onderstaande inhoudsopgave (naar voorbeeld van de Bouwsteen Omgevingsveiligheid van de gemeente Heerenveen) kan gebruikt worden voor het opstellen van het bouwsteenconcept:

1	Inleiding bouwsteen
1.1	Aanleiding en doelstelling
1.3	Proces bouwsteentraject
1.4	Betrokken stakeholders
2	Beleidskader
2.1	Omgevingswet, instrumenten en afwegingsruimte
2.2	Modernisering Omgevingsveiligheid en begripsafbakening
3	Omgevingsveiligheid in de gemeente
3.1	Huidige risicobronnen en risico-ontvangers
3.2	Geprojecteerde ruimtelijke ontwikkelingen
3.3	Meekoppelende en tegenstrijdige thema's
3.4	Integraliteit binnen het bouwsteentraject
4	Visie omgevingsveiligheid
4.1	Differentiatiewijze van opgaven/ambities binnen de gemeente
4.2	Opgaven en ambities voor de fysieke leefomgeving
4.3	De plek omgevingsveiligheid binnen de fysieke leefomgeving
4.4	Visie (opgaven en ambities) voor omgevingsveiligheid
5	Voorstel programma omgevingsveiligheid
5.1	Maatregelen omgevingsveiligheid
6	Voorstel omgevingsplan omgevingsveiligheid
6.1	Wettelijke verplichtingen en afwegingsruimte
6.2	Bepalingen risicobronnen en risico-ontvangers
6.3	Bepalingen plaatsgebonden risico en aandachtsgebieden
6.4	Afwijkingsmogelijkheden en afwegingskader
6.5	Adviesprocedures omgevingsdienst en veiligheidsregio

Hieronder geven we een aantal aangrijpingspunten die kunnen helpen bij de uitwerking van een concept programma (7.2 Afrondingssessie, op pagina 103) en omgevingsplan (7.3 Voorbeeldagenda, op pagina 104).

PROGRAMMA

In een programma kan de gemeente haar ambitie uitwerking in concrete maatregelen. Een programma Omgevingsveiligheid is alleen verplicht als er omgevingswaarden in het omgevingsplan worden opgenomen en deze dreigen te worden overschreden. Als dit niet het geval is, dan is het programma een vrijwillig instrument. Er kan voor een programma worden gekozen als de planregels niet toereikend genoeg zijn om de doelstellingen in de omgevingsvisie te bereiken.

OMGEVINGSPLAN

In een omgevingsplan werkt de gemeente haar ambitie uit in concrete regels. Er zijn verschillende soorten regels die opgesteld kunnen worden (zie ‘Het casco voor het omgevingsplan’ van de VNG):

- 1 Regels over de te bereiken doelen
- 2 Omgevingswaarden
- 3 Specifieke zorgplichten
- 4 Algemene regels (open of gesloten normen)
- 5 Regels omgevingsplanactiviteit
- 6 Beoordelingsregels
- 7 Meldingsregels
- 8 Informatie regels
- 9 Regels over maatwerkvoorschriften
- 10 Regels over te vragen advies
- 11 Monitoring regels
- 12 Gelijkwaardigheidsregels

De gemeente heeft veel beleidsvrijheid om zelf invulling te geven aan de regels op het gebied van omgevingsveiligheid. Echter komen met het Besluit kwaliteit Leefomgeving (Bkl) vanuit het Rijk een aantal instructieregels die de gemeente moet opvolgen:

- ARTIKEL 5.2
In het omgevingsplan moet rekening worden gehouden met de risico’s van branden, rampen en crises. Hierbij moet aandacht zijn voor het voorkomen/beperken/bestrijden, de zelfredzaamheid van personen en de geneeskundige hulpverlening.
- ARTIKEL 5.14
Een brand- en explosieaandachtsgebied wordt aangewezen als voorschriftengebied waarbinnen bouwkundige eisen gelden (artikel 4.90 Bbl). Hiervan afwijken is mogelijk in combinatie met een goede onderbouwing en zolang het niet gaay om een zeer kwetsbaar gebouw in een aandachtsgebied.
- ARTIKEL 5.15
In het omgevingsplan wordt binnen aandachtsgebieden rekening gehouden met het groepsrisico bij de realisatie van nieuwe kwetsbare gebouwen en locaties. Het artikel geeft een aantal mogelijkheden hiervoor.

HULP: OMGEVINGSWET-PROGRAMMA PROVINCIE UTRECHT 2022-2025

Een mooi voorbeeld van een programma onder de Omgevingswet is die van de provincie Utrecht. In dit programma is omgevingsveiligheid uitgebreid opgenomen en werken zij de volgende ambities uit in maatregelen:

- Wij streven er naar de toename van risico’s van opslag en transport van gevaarlijke stoffen te beperken. We beperken het transport van gevaarlijke stoffen in de bebouwde kom door het coördineren en actualiseren van een provincie dekkende gemeentelijke routing.
- We kiezen voor het ruimtelijk scheiden van bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken (Seveso/BRZO-bedrijven) en kwetsbare functies.

De maatregelen die ze daarbij hebben opgesteld zijn:

1. Deelname aan Stuurgroep Basisnet om risico’s langs hoofdvervoersassen (spoor)wegnet beperken
2. Continueren van het provinciaal routenetwerk vervoer gevaarlijke stoffen met coördinatie gemeenten en monitoring met periodieke tellingen.
3. Uitvoeren van taken voor Vergunning, Handhaving en Toezicht bij complexe (Brzo) bedrijven
4. Onderzoek verdere beperking externe veiligheidsrisico’s en mogelijke aanscherping provincie omgevingsverordening
5. Kennis delen en adviseren gemeenten met voortzetting van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid
6. Uitvoeren interbestuurlijk toezicht op gemeenten Reguleren Gemeenten
7. Signaleren nieuwe thema’s via deelname aan het Landelijk Programma Versterking Omgevingsveiligheid 2021-2024

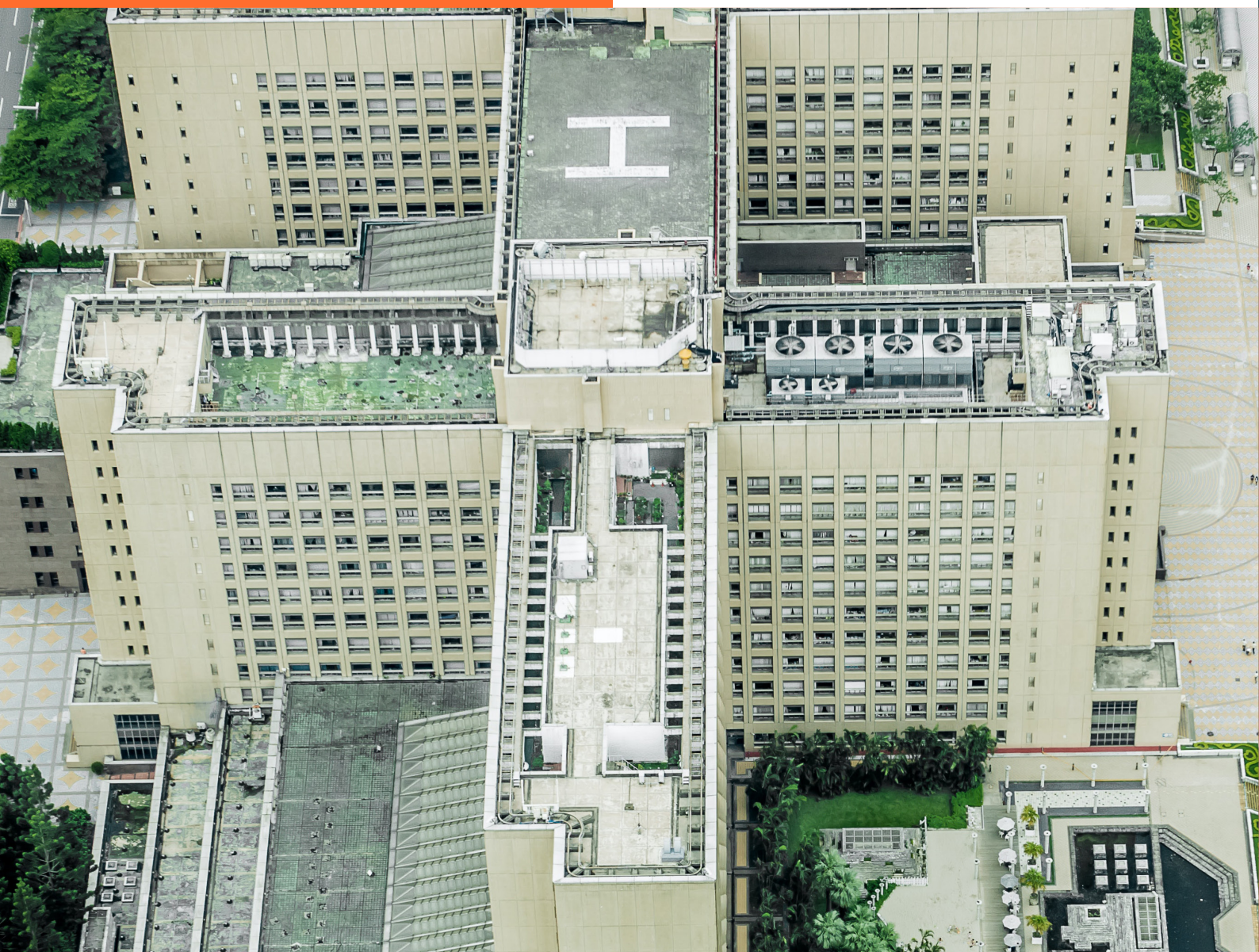
Omgevingswetprogramma
provincie Utrecht 2022-2025.

INSTRUCTIE- REGELS VANUIT DE PROVINCIE

Provincies kunnen ook instructieregels opstellen over het omgevingsplan. Gemeenten moeten deze instructieregels dan opvolgen. Het is daarom ook aan te raden om de samenwerking met de provincie op te zoeken.

De provincie Zuid-Holland heeft in haar omgevingsverordening regels opgenomen over externe veiligheid (omgevingsveiligheid). Eén van de regels vraagt bij de wijziging van het omgevingsplan om een uitgebreide motivatie voor ontwikkelingen in een aandachtsgebied met een verhoogd groepsrisico.

De Rijksinstructieregels in het kader links hiervan laten ook meteen zien hoeveel beleidsvrijheid gemeenten hebben. Deze beleidsvrijheid is tijdens de ontwerpssessie verkent (door te spelen met mogelijk maatregelen en planregels in het ontwerp) en er is een eerste poging gedaan om deze vrijheid in te vullen.

HANDREIKINGEN TER INSPIRATIE EN ONDERSTEUNING

Voor het maken van keuzes in de bouwsteen, de omgevingsvisie en het omgevingsplan zijn de afgelopen jaren een aantal handreikingen ontwikkeld. We noemen er een paar:

- Handreiking Bouwstenen fysieke veiligheid voor het omgevingsplan (2020) te downloaden bij het NIPVL:
20200601-BRNL-Handreiking-Bouwstenen-fysieke-veiligheid-omgevingsplan-versie-1-0.pdf
- Handreiking omgaan met aandachtsgebieden in het omgevingsplan (2021) te downloaden bij RHDHV:
https://global.royalhaskoningdhv.com/nederland/-/media/project/rhdhv/shared/newsroom/news-items/nl-news/2021/04-1-bh9034ibrp001f01-structuur-kleimodel-handreiking---definitief_signed.pdf

6.2 BOUWSTEENSESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 4 UUR

BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK 'ALGEMENE VOORBEREIDING'

DOELSTELLING: BESPREKEN EERSTE BOUWSTEENCONCEPT

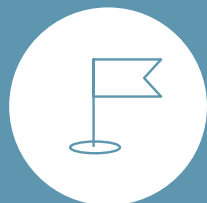
In deze stap is het de bedoeling om de ambities verder uit te werken in concrete regels per gemeentelijk gebied. Ter inspiratie hebben we in onderstaande tabel een voorbeeld gegeven hoe beleidskeuzes per gebiedstypen (één van de differentiatiewijzen) uitgewerkt kan worden in planregels:

	ALGEMEEN	WOONGEBIEDEN.	BEDRIJVEN- TERREINEN	NATUURGEBIEDEN
FOCUS OP NIEUWE SITUATIES	WERK MET WERK MAKEN	BELANG HOOG	-	-
NIEUW ZEER KWETSBAAR GEBOUW IN EEN AG	NEE, TENZIJ	-	-	-
NIEUW KWETSBAAR GEBOUW OF LOCATIE IN EEN AG	-	JA, MITS VOLDOENDE BESCHERMD	NEE, TENZIJ HET DE ONTWIKKELING VAN HET TERREIN NIET IN DE WEG ZIT	JA, MITS VOLDOENDE BESCHERMD
NIEUW BEPERKT KWETSBAAR GEBOUW OF LOCATIE IN EEN AG	JA, MITS	-	-	-
NIEUW BEPERKT KWETSBAAR GEBOUW BINNEN DE PLAATS- GEBONDEN RISICO 10-6	NEE	-	-	-
NIEUWE RISICO- VOLLE ACTIVITEIT/ AANDACHTSGEBIED	-	NEE, TENZIJ	JA, MITS	JA, MITS GERELATEERD AAN AGRARISCHE FUNCTIES

TIP: MEERDERE BOUWSTEENSESSIES?

6.3 VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
INLEIDING: TERUGBLIK VOORGAANDE SESSIES, DAGPROGRAMMA, DOELSTELLING sessie	INLEIDEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
PRESENTATIE BOUWSTEENCONCEPT	INFORMEREN	60	AFSTEMMEN TIJDENS VOORBEREIDING
BESPREKING EN DISCUSSIE OVER HET BOUWSTEENCONCEPT	AFSTEMMEN	60	ALLEN
AFSPRAKEN MAKEN OVER DE DOORONTWIKKELING VAN HET BOUWSTEENCONCEPT	AFSTEMMEN	30	ALLEN
VOORBESPREKING AFRONDINGSSessie (datum van plaatsvinden, gewenste aanwezigen, gewenst resultaat)	AFSTEMMEN	30	PROJECTLEIDER BOUWSTEENTRAJECT
DOORNEMEN ACTIELIJST, AFSLUITING VERGADERING, RONDSTUREN verslag	AFSLUITEN	30	PROJECTSECRETARIS

7.0

AFRONDEN

In deze bijeenkomst wordt het project afgerond. De inhoud van de bouwsteen omgevingsveiligheid wordt gepresenteerd aan alle projectdeelnemers, ook aan vertegenwoordigers van andere sectoren. Daarnaast slaat deze bijeenkomst een brug naar de omgevingsvisie met informatie over integrale afweging, planning, verankering van ambities en borging van uitvoering in een uitvoeringsprogramma. Aanwezigheid van bestuurders en/of leden van het managementteam is een optie.

7.1

VOORBEREIDING

DOORLOOPTIJD: CIRCA 3 WEKEN

BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
'ALGEMENE VOORBEREIDING'

Voorafgaand aan het overleg is het nuttig om de volgende presentaties voor te bereiden:

A SLOTPRESENTATIE

Er is een presentatie nodig om het eindresultaat (bouwsteen) van het project met alle betrokkenen te delen. Naast de inhoudelijke resultaten kan in deze presentatie ook aandacht zijn voor het verankeren van de ambities en het borgen van de werkafspraken voor een goede ambtelijke uitvoering.

B PRESENTATIE DOOR PROJECTLEIDER OMGEVINGSVISIE EN/OMGEVINGSPLAN

De projectleider bereidt een korte presentatie voor waarin hij/zij duidelijk maakt hoe deze bouwsteen (en ambities van andere sectoren) een plek krijgt in de vorming van de gemeentelijke omgevingsvisie, hoe de planning eruit ziet, hoe ambities uit de omgevingsvisie worden verankerd en hoe de uitvoering in programma's wordt geborgd.

7.2

AFRONDINGS- SESSIE

SESSIETIJD: CIRCA 2,5 UUR
BETROKKENEN: ZIE TIP IN HOOFDSTUK
‘ALGEMENE VOORBEREIDING’

Na een flink aantal stappen ligt er een bouwsteen omgevingsveiligheid waarover (ambtelijk) consensus is. Wellicht dat er nog puntjes op de ‘i’ gezet moeten worden wat de inhoud van de bouwsteen betreft.

De belangrijkste vraag is waarschijnlijk: welke vervolgacties zijn nodig? Het is jammer als na een intensief traject de inzichten en keuzes geen vervolg krijgen. In deze bijeenkomst wordt geïnvesteerd in het zo SMART-mogelijk afspreken van vervolgacties.

TIP: MAAK EEN GROEPSFOTO

Niet alleen voor bestendigen van het groepsgevoel maar ook voor interne communicatiedoelinden is het nemen van een groepsfoto van alle betrokkenen aan te beve-
len. Dit kan ook het eigenaarschap vergroten.

7.3

VOORBEELDAGENDA

ONDERWERP	AARD	MIN.	DOOR
DOEL AFRONDINGSSESSIE EN DOORNEMEN AGENDA.	INLEIDEN	10	PROJECTLEIDER
TERUGBLIK BOUWSTEENTRAJECT	INLEIDEN	30	
PRESENTATIE BOUWSTEEN OMGEVINGSVEILIGHEID	INFORMEREN	60	PROJECTLEIDER
PRESENTATIE PROCES OMGEVINGSVISIE / OMGEVINGSPLAN OVER O.A. DE INPASSING VAN DE BOUWSTEEN OMGEVINGSVEILIGHEID	INFORMEREN	30	PROJECTLEIDER OMGEVINGSVISIE/ OMGEVINGSPLAN
AFSPRAKEN EN VERVOLGACTIES	AFSTEMMEN	10	PROJECTLEIDER
AFSLUITING EN GROEPSFOTO	AFSLUITEN	10	ALLEN

BEGRIPPEN- LIJST

AANDACHTSGEBIEDEN	Aandachtsgebieden zijn gebieden waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd zijn tegen de gevaren die in de omgeving kunnen optreden. Dat betekent dat zich, bij een ongeval, nog levensbedreigende gevolgen voor personen in gebouwen kunnen voordoen. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen drie soorten gevaren voor de omgeving: warmtestraling (brand), overdruk (explosie) en concentratie giftige stoffen in de lucht (gifwolk). Het bepalen van een aandachtsgebied maakt direct zichtbaar welke gevaren in een gebied kunnen optreden. Hierdoor vormt het aandachtsgebied een instrument voor bedrijf, bestuurder en burger om het gesprek over veiligheid en bescherming te starten. Er zijn drie typen aandachtsgebieden: → Brandaandachtsgebied; → Explosieaandachtsgebied; → Gifwolkaandachtsgebied.
BAL	Besluit activiteiten leefomgeving In het Besluit activiteiten leefomgeving staan algemene rijksregels over activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Veel van de regels gaan over milieubelastende activiteiten.
REGELING BASISNET WEG/WATER/SPOOR	Wet- en regelgeving voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Dit zorgt ervoor dat de kans op een ongeval en het vrijkomen van deze stoffen zo klein mogelijk is.
BBL	Besluit Bouwwerken Leefomgeving De regels van het BBL gelden voor iedereen die de volgende activiteiten uitvoert: → Het bouwen en verbouwen van bouwwerken → Het brandveilig gebruik van bouwwerken → Het slopen van bouwwerken → Het verwijderen van asbest uit bouwwerken → Het breken van bouw- en sloopafval op de locatie waar dit materiaal vrijkomt
BEPERKT KWETSBARE OBJECTEN	Beperkt kwetsbare objecten zijn gebouwen waar zich juist niet veel mensen kunnen bevinden of gebouwen waar alleen zelfredzame mensen aanwezig zijn.
BEVB	Besluit externe veiligheid buisleidingen
BEVI	Besluit externe veiligheid inrichtingen
BEVT	Besluit externe veiligheid transportroutes

BEGRIPPENLIJST			
BKL	Besluit Kwaliteit Leefomgeving In het Besluit kwaliteit leefomgeving stelt het Rijk algemene regels over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de uitoefening van taken en bevoegdheden om nationale doelstellingen te kunnen realiseren en om aan internationale verplichtingen te kunnen voldoen.	VOORSCHRIFTENGEBIED	Een voorschriftengebied kan een deel van of het gehele aandachtsgebied zijn. In het deel van het aandachtsgebied dat in het omgevingsplan is aangewezen als voorschriftengebied, gelden aanvullende bouweisen voor nieuwbouw en vervangende nieuwbouw van beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen. Zeer kwetsbare gebouwen (zoals ziekenhuizen, gevangenissen, kinderdagverblijven) gelegen in aandachtsgebieden moeten altijd worden aangewezen als voorschriftengebied, waardoor hiervoor altijd de aanvullende bouweisen gelden. De aanvullende bouweisen gelden niet voor bestaande gebouwen die binnen een voorschriftengebied liggen.
EXTERNE VEILIGHEID	Bij externe veiligheid gaat het om de risico's door opslag, productie en het transport van gevaarlijke stoffen en het in werking hebben van luchthavens.		
GROEPSRISICO (GR)	Cumulatieve kansen per jaar dat tien of meer personen in het invloedsgebied van een transportroute overlijden als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval op die transportroute waarbij een gevaarlijke stof betrokken is.		
INVLOEDSGEBIED	Het gebied waarin personen worden meegeteld voor de berekening van het groepsrisico van een weg, spoorweg of binnenwater tot de grens waarop bij een ongeval nog 1 procent van de aanwezige personen zou overlijden (de 1 procent-letaliteitsgrens)		
KWETSBARE GEBOUWEN	Kwetsbare gebouwen zijn gebouwen waarin zich veel mensen kunnen bevinden of gebouwen waar niet-zelfredzame mensen aanwezig zijn (zieken, bejaarden, kinderen).		
OB	Omgevingsbesluit In het Omgevingsbesluit staan algemene en procedurele regels, zie de tekst in bijlage 1.		
PLAATSGEBONDEN RISICO (PR)	Het risico (uitgedrukt in kans per jaar) dat één persoon die zich onafgebroken en onbeschermd op die plaats bevindt, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een calamiteit met een gevaarlijke stof. In het besluit is een norm opgenomen voor het plaatsgebonden risico. Deze norm is een grenswaarde voor kwetsbare objecten en moet daarom door het bevoegde gezag in acht worden genomen (mag niet van worden afgeweken).		
PLASBRAND-AADACHTSGEBIED (PAG)	Een gebied waar bij het realiseren van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten rekening dient te worden gehouden met de mogelijke gevolgen van een ongeval met brandbare vloeistoffen.		
REVI	Regeling externe veiligheid inrichtingen. In deze regeling is een aantal zaken geregeld samenhangend met de uitvoering van het Bevi.		
		ZEER KWETSBARE GEBOUWEN	De zeer kwetsbare gebouwen vormen een nieuwe categorie ten opzichte van het Bevi en spelen een rol in de modernisering van het omgevingsveiligheidsbeleid. Zeer kwetsbare gebouwen zijn tevens kwetsbare gebouwen, ze vormen een subcategorie van de categorie kwetsbare objecten uit het Bevi. Het gaat om objecten waar groepen personen verblijven met een beperkte zelfredzaamheid, zoals minderjarigen, ouderen, zieken of gehandicapten. Zeer kwetsbare objecten zijn bijvoorbeeld ziekenhuizen of kinderdagverblijven.

AUTEURS

- Dirk Jan de Boer (Oostkracht10)
- Nandi van Voorst (Oostkracht10)
- Tom Reijers (Oostkracht10)
- Merijn Moes (Oostkracht10)

GEINTERVIEWDEN

- Rob van der Velden (Atelier Dutch)
- Ludwin Budde (Dutch Planners)
- Casper Bouwhuis (BJZ)
- Ronald Kooman (gemeente Dordrecht)
- Dirk van Rijdt (gemeente Dordrecht)
- Hans Iserief (gemeente Tilburg)
- Tom Verputten (gemeente Tilburg)
- Fleur de Groot (gemeente Amsterdam)
- Astrid Vermeulen (gemeente Maastricht)
- Herman Aalderink (gemeente Hengelo)
- Anne Michiels van Kessenich (gemeente Haarlem)
- Thomas Post (gemeente Emmen)
- Germa Streuding (gemeente Emmen)
- Bertina Bruins (gemeente Emmen)
- Peter Post (gemeente Emmen)

REDACTIE

Ontwerp Veilige Omgeving

OPMAAK

Bestwerk

Hoewel grote zorgvuldigheid is betracht bij het samenstellen van deze publicatie, aanvaarden Ontwerp Veilige Omgeving en de betrokkenen geen enkele aansprakelijkheid uit welke hoofde dan ook voor het gebruik van de in deze publicatie vermelde gegevens. Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron wordt vermeld.

OVER OVO

Het netwerk Ontwerp Veilige Omgeving is een initiatief van het ministerie van Waterstaat en Infrastructuur en sinds 2013 actief. Het netwerk stimuleert vroegtijdige betrokkenheid van omgevingsveiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dat gebeurt door de samenwerking tussen veiligheidskundigen, ruimtelijke ontwikkelaars en bestuurders te versterken.

OVO organiseert elk jaar een aantal activiteiten die aan deze doelstelling bijdragen. Denk aan bestuurdersreizen, ontwerpwedstrijden, ontwerpateliers en masterclasses. Ook brengt OVO dit jaar een nieuw boek uit, genoemd 'Een veilig idee'.

